

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

N:R 5.
MAJ
1942.
Pris 35 öre

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

FOTO: GULLERS

Ny artikelserie i detta nummer: **Berömda lungsjuka skalders och författare**

STOCKHOLM

A.-B. BJÖRKLUND & WEDIN

Entreprenör för

GAS - VATTEN - VÄRME - AVLOPP
Nyanläggningar — Reparationer
Linnégat. 56 STOCKHOLM Tel. 67 03 10

IFA ETT NAMN ATT MINNAS

då det gäller porträtt- och interiörfoto-
grafering, förstoringar m. m.
Drottninggatan 114 — STOCKHOLM
Telefon 30 19 82
Vardagar 9-6, söndagar efter överensk.

A.-B. STOCKHOLMS PATENTBYRA

K. Y. Zacco & E. H. Bruhn, Verkst. dir.,
bergsing., jur. kand. Axel Hasselrot, f.
d. byrådir. i Kungl. Patent- o. Regist.-
verket, docent vid Kungl. Tekn. Hög-
skolan. Tel. växel 23 09 70 Centrum,
Kungsgatan 36, Stockholm. Grundad
1878. Vår handbok med råd och upp-
lysningar rörande patent sändes gratis på
begäran. Patent Varumärken.

- Fällbara Strykbräden 4:25
Ärmstockar, klädda med stöd 1:35
Knivlådor 3 fack 0:75, 4 fack 1:15
Mattpiskare, fjäderstål 0:50
Diskställ, trä 1:65
Zinkbaljor, 37 liter 7:50
100-tals andra artiklar billigt

OSKARSONS LAGER
Kungsgat. 70, Hornsgat. 8, STOCKHOLM

Allt inom järnvarubranschen

A.-B. JOHN WALL
STOCKHOLM

Medlemskap i statsunderstödd

SJUKKASSA
är en ekonomisk tillgång, som Ni ej kan
undvara. Skydda Eder själv och Edra
barn genom inträde i ortens
erkända sjukkassa.
Sedan Ni fyllt 40 år är det för sent!
ÖSTRA SVERIGES ERKÄNDA
CENTRAL SJUKKASSA
Drottninggatan 17 — STOCKHOLM
Tel. 11 87 54

BETALD ANNONSPLATS!

ALINGSÅS

ALINGSÅS'
BIL- & MOTORVERKSTAD
ANDERSSON, KARLBERG & CO.
Drottninggat. 32, — ALINGSÅS.
Tel. 221 — 406 — verkst. 407.

Auktoriserad Volvoförsäljare. Lager av äkta
Volvo- och Chevrolet Reservdelar. Utför alla
slags Bil- och Motorreparationer. Alla meka-
niska arbeten. Försäljning av Ringar och
Smörjoljor m. m. Bärningsbil dygnet om!

BOBÅS

BORÅS EXPORTAFFÄR

Köpare till
Järn- o. Metalls krok samt Textilavfall
Kråkeredsvägen 6 — Telefon 156 20
— BORÅS —

E. W. JUST

FÄRGERI — BLEKERI
MERCERISATION

Handtryckning
av charmeuse

BORÅS

Tel. växel 174 65

AHNVIKS PAPPERSHANDEL

Påsfabrik — Pappersvaror i parti
Telefoner: Kontoret Länjeväljare 122 39
Lager och exp. 135 44, 164 10. Lager av
Omslagspapper - Papperspåsar - Skriv-
papper - Papeterier - Bindgarn m. m.
Trycksaker för handel och industri.
BEGÅR OFFERT.

Läkarrockar

Bra modeller — Höga kvalitéer
Konfektions-Kompaniet - Borås
(Leverantör till sjukvårdsinrättningar)
Telefon 126 46

Elektriska Installationsaffären

Sven Häggström, tel. aff. 100 58, bostaden
117 33. Utför Kraft- och belysningsinstal-
lationer, lokaltelefoner och ringledningar.
Försäljer Material och glödlampor. Repa-
rationer. Entreprenör för
Borås Stads Elektricitetsverk

BETALD ANNONSPLATS!

ENKÖPING

Reparera Edra motorfordon hos oss!
Med erfarna och pålitliga montörer
åta vi oss reparationer av alla slags
bilar, traktorer, motorcyklar och båt-
motorer. Smidesarbeten för motorfordon,
svetsningsarbeten, omslipning av cylin-
derlopp, lagring och laddning av batterier
m. m. Gengas, kol o. ved. Bärningsvagn.
AUTOCENTRALEN, ENKÖPING.
Tel. 636, 637. Verkmästarens bostad 336.

HESELGREN'S CYKEL- & MOTORVERKSTAD

REKOMMENDERAS
Kyrkogatan 37. — Tel. 277.
— ENKÖPING —

ENKÖPING

JAG SKALL RINGA 85

för säkerhets skull.
Men jag är övertygad om att det finns i
BORÅSBODEN

**A.-B. K. A. SCHILDS
SÄG BLADSFABRIK
ENKÖPING**

Tillverkning av:
Bågfilmsblad, maskinsågblad, slitsfräser
o. metallfräsklingor av högsta kvalitet.

**J. NYBERG & C:o
ENKÖPING**

SPANNMAL, GRÄSFRÖ, UTSÄDEN,
FODER- OCH GÖDNINGSSÄMMEN
Telefoner 1 34 och 1 74

**FOTOGRAF
ESKIL ANDERSSONS EFTR.**

Inneh.: JOHAN DAHLBERG.
Fotografiskt magasin: Stora Torget.
Fotografiateljé: Kungsgatan 19.
Fotografier i alla moderna utföranden
samt seriefoton. — Förstoringar o. inram-
ningar. — Fotografering i hemmen, även
på landsorten.
Tel. Fotomagasinets 129. — Bost. 283

BETALD ANNONSPLATS

FALUN

BETALD ANNONSPLATS

GÄVLE

MÖBLER,
såväl finare som enklare, i olika
träslag o. stilar, bäst o. billigast
från
MÖBELLAGRET
Tel. 682 St. Esplanadgatan 13. GÄVLE.

STRÖMMING,
färsk, saltad, kryddad eller rökt — lika
populär i alla anrättningsformer.

**GÄVLEBORGS LÄNS
FISKFÖRSÄLJNINGSFÖRENING u. p. a.**

**C. NORDSTRÖMS
Begravningsbyrå**
Emottager beställningar å allt, som tillhör
branschen (även vid eldbegängelse). Alla
sorters KISTOR och SVEPNINGAR alltid
på lager. OBS! Fri transport
Skickliga sveperskor. Tel. 536 Gefle

ESKILSTUNASMIDEN
Fiskredskap - Jaktgevär - Ammunition
Krut och Dynamit, stor sortering och
förmånliga priser.
ESKILSTUNABODEN
Ragnar Andersson. Tel. 75, 3646. 2675

Skydda de friska
genom att effektivt
hjälpa de sjuka!

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

M A J 1942

Utkommer en
gång i månaden
5:te årgången

Redaktör och ansvarig utgivare:
JOHANNES SANDRÉN

Telefon 41 39 99 Postgiro 154420
Kocksgatan 15, Stockholm

Ägare:
DE LUNGSJUKAS RIKSFÖRBUND.

En kostnadsfråga

Den storartade hjälpaktion, som av statsmakterna och Sv. Invalidkommittén startats för yrkesutbildning åt de finska invaliderna här i landet har bland landets lungsjuka väckt en mycket naturlig förhoppning att de lungsjukas yrkesutbildningsfråga härigenom skall aktualiseras. Frågan om yrkesutbildning åt invalider och andra partiellt arbetsföra har hittills diskuterats endast inom en mycket begränsad krets av läkare, socialvårdsmän och andra socialt intresserade och det vore därför av mycket stort värde om den stora allmänheten genom hjälpaktionen till de finska soldaterna finge upp ögonen för att det även här i landet under fredliga förhållanden existerar ett stort och ännu olöst problem om yrkesutbildning åt partiellt arbetsföra bl. a. och icke minst åt de lungsjuka bland dessa.

Den stora utredning i eftervårdsfrågan, som utförts av Sv. Nationalföreningen mot tuberkulos har som bekant på grund av kristiden t. v. lagts på hyllan. Planerna på ett yrkesskolesanatorium torde icke inom överskådlig tid kunna realiseras. F. n. tycks man ingenting kunna göra för yrkesutbildning och omskolning av de lungsjuka konvalescenterna.

Behöver det vara så? Är det nödvändigt att man inväntar "normala" tider — vilka torde ligga i ett mycket obestämbar fjärran! — för att kunna göra något för att lösa denna så viktiga del av eftervårdsfrågan?

I en mycket intressant artikel i Social-Medicinsk Tidskrift om "Läkarna och de partiellt arbetsföra", vilken återgives i detta nummer, framlägger överläkaren på Svenshögens sanatorium, dr Erik Forsgren, några uppseendeväckande synpunkter på frågan. Dr Forsgren påvisar där att man med de resurser som redan stå samhället till buds torde ha möjlighet att omhänderta en stor del av de lungsjuka, som äro i behov av yrkesutbildning. Ja, dr Forsgren anser t. o. m. inrättandet av en särskild yrkesskola för tuberkulösa meningslös. De lungsjukas särbehov menar han, kunna med lätthet tillgodoses vid de vanliga yrkesskolorna

genom kostförbättring och ökade tillfällen till vila. Smittrisen spelar ingen som helst roll. Yrkesskolorna äro nämligen förlagda till städerna och där bli eleverna snart infekterade utom skolan, om de ej varit det förut. För att förebygga de skadliga verkningarna av en infektion i den för tbc. så farliga lärlingsåldern, bör eleverna vaccinerats mot tbc. helst redan innan de börja skolan. Härigenom undgå även eleverna behäftade med tbc. att orättvist få skulden för vid skolan uppkomna tbc.-fall.

I en annan artikel i detta nummer fortsätter sekreteraren i Pensionsstyrelsen Kurt Mauritzon sin redogörelse för Pensionsstyrelsens yrkesutbildande verksamhet bland de lungsjuka och meddelar däri att det icke är uteslutet att pensionsstyrelsen framdeles kommer att finna sig föranlåten lämna bidrag till utbildning vid de centrala verkstadsskolor, som börja sin verksamhet den 1 juli i år. Pensionsstyrelsen har i sitt yttrande till Konungen över verkstadsskoleutredningens betänkande beträffande de centrala verkstadsskolorna betonat vikten av att personer av nu ifrågavarande kategori "beredas möjlighet att i samma utsträckning som friska komma i åtnjutande av undervisning och utbildning vid central verkstadsskola i yrke, för vars utövande hans sjukdom eller lyte icke kan antagas lägga hinder i vägen". Vederbörande departementschef har i propositionen till riksdagen angående dessa skolor även förklarat sig anse, att de av pensionsstyrelsen anförda synpunkterna synas böra beaktas.

Däremot förklarar sekr. Mauritzon vid ett samtal med Status att man inte kan hoppas på att städernas yrkesskolor i någon större utsträckning skola bereda utbildning åt lungsjuka. Här måste man bereda sig på motstånd från yrkesskolornas sida.

Detta bekräftas även av rektor Andersson i Stockholms stads yrkesskolor. Han framhåller att antalet sökande till skolorna är så stort att endast de bäst kvalificerade ha möjlighet att vinna inträde. Rektorn an-

"Ebosal" ej prövat i Sverige.

Vi publicerade i föregående nummer ett meddelande om en ny behandlingsmetod vid tuberkulos, vilken "kommit till stor användning på grund av att de lungsjuka tåla den". Behandlingen skulle ske med en ny kopparförening, Ebosal, som framställts av Bayer.

Notisen, som kommit oss tillhanda genom vår klippbyrå, har givetvis väckt uppmärksamhet bland de lungsjuka i landet, vilket framgått av talrika förfrågningar om det nya läkemedlet.

Vi ha med anledning, härav vänt oss till läkemedelsfirman Bayers agentur i Stockholm, som meddelar, att "Ebosal" ännu ej prövats i Sverige. Försök med det nya läkemedlet pågå f. n. i Tyskland men det torde komma att dröja innan det släpps utanför detta lands gränser. Man vill först avvakta resultaten av den nya behandlingsmetoden.

Nationalföreningen köper skärmbildsbussar för massundersökningar.

Styrelsen för Svenska nationalföreningen mot tuberkulos har haft sammanträde under kronprinsens ordförandeskap.

Vid den av nationalföreningen nyligen anordnade läkarkonferensen hade enhälligt uttryckts en önskan att, calmettevaccination mot tuberkulos skulle utföras i ökad omfattning. Styrelsen beslöt därför anslå 75,000 kr. till vaccinering av personer i tuberkulös miljö, spädbarn, anstaltsbarn, barn i folkskolornas avgångsklasser och kvinnlig ungdom. Som driftbidrag till dispensärverksamheten i år anslogs 196,000 kr.

Anslag beviljades till röntgenanläggning vid Vänersborgs och Falkenbergs centraldispensär samt till skärmbildsapparater vid centraldispensärerna i Västerås, Broby, Skellefteå, Umeå och Stora Ekeberg. Styrelsen beslöt köpa en för ambulatorisk skärmbildsfotografering specialbyggd buss för massundersökningar och anslog 34,000 kr. till en första sådan undersökning, omfattande Gotlands befolkning, 15,000 kr. beviljades till en skärmbildsbuss, avsedd som rullande centraldispensär i Norrbotten.

Till beredskapstjänstbidrag åt familjer, som stå under dispensärkontroll och där familjeförsörjaren är inkallad, anslogs 25,000 kr. Bidrag beviljades slutligen till gruppundersökningar i Stockholm, Göteborg, Malmö Visby, Gamleby, Västervik, Varberg, Halmstad och Gävle.

ser att enda framkomliga vägen när det gäller yrkesutbildning åt lungsjuka eller andra partiellt arbetsföra är inrättandet av särskilda skolor.

Vi ha förut framfört den synpunkten att ett betyg från en yrkesskola för tuberkulösa skulle sätta en viss stämpel på den arbetssökande f. d. lungsjuke. Man kan därför ifrågasätta huruvida inte frågan kan lösas på ett smidigare sätt, t. ex. genom inrättandet av särskilda parallellavdelningar vid de redan existerande yrkesskolorna, där utbildning under lämpliga former kunde beredas lungsjuka och ev. andra grupper av partiellt arbetsföra. En sådan anordning skulle säkerligen också ställa sig billigare än byggandet av helt nya yrkesskolor.

Och frågan är ju först och sist en kostnadsfråga.

J. S—n.

Antituberkulosarbetet landet runt

Skolbarnundersökningar i allt flera städer.

Från och med maj månad i år skall BCG-vaccinering mot tuberkulos införas bland barnen i folkskolan i Köping. Det blir barnen i den högsta klassen, som få tillfälle att underkasta sig dylik skyddssympning, vilken blir helt och hållet frivillig.

I Västerås har BCG-vaccinering igångsatts i mars likaså i Nässjö.

I Göteborg, där tuberkulosvaccinering av folkskolebarnen pågått sedan 1927 med goda resultat, har nu turen kommit till läroverksundomen, och man beräknar i år hinna med samtliga skolor.

Hälsingborgsdispensären undersökningscentral för nordvästra Skåne?

Det av Malmöhus läns landstings sjukvårdsavdelning uppgjorda förslaget till ny plan för dispensärverksamheten har medicinalstyrelsen funnit mindre tillfredsställande, varför styrelsen nu återremitterat ärendet för att avdelningen skall bli i tillfälle inkomma med nytt förslag.

I planen ingår bl. a. filialmottagningar vid lasaretten i Hälsingborg och Ystad. För sin del har styrelsen i princip intet häremot men anmärker, att enligt yttrandena från sanatorieläkarna C. Furst och t. f. överläkaren G. Idestrom f. n. tillgängliga läkarplatser ej torde stå till buds härför. En förutsättning för planens realiserande synes vara, att ytterligare en läkare med sanatorieläkarkompetens anställas vid centraldispensären med skyldighet att även utföra röntgenundersökningar vid filialmottagningen i Hälsingborg och Ystad, säger styrelsen. Beträffande Hälsingborg ifrågasättes dock, om ej en lämpligare anordning vore, att genom överenskommelse med Hälsingborgs stad den här befintliga centraldispensären får användas som undersökningsstation för nordvästra Skåne. Enligt vad styrelsen har sig bekant lägga de lokala förhållandena icke hinder i vägen för en ökad belastning av centraldispensären i Hälsingborg, även om tillräckliga läkarplatser ej finnas.

MONARK Cyklar

Det lönar sig att göra inköp hos

Firma Velociped & Sport
Brynäsgratan 10, Gävle

Telefon 837

På 5 dagar
botas m/|åll med
SEBUSAN
SVAVELTINKTUR
å 2:50 och 4:50 kr

Läkarna och de partiellt arbetsföra

Några synpunkter på de tuberkulösa eftervårdsproblem

Av sanatorieläkare Erik Forsgren, Svenshögen

Atergång till förutvarande arbete.

Om en tuberkulös person genom sanatorievård lyckas övervinna sin sjukdom, kvarstår ofta bestående skador med åtföljande nedsättning av arbetsförmågan. I talrika fall blir magsäckens körtelapparater skadade med nedsättning av magsaftsavsondringen och försämrade matsmältning som påföljd. Patienten kan då inte längre äta några "skrovsmål" utan måste istället intaga mera tätta och små måltider med lättsmält, vällagad mat. Om levern blivit skadad genom den tuberkulösa förgiftningen, blir dess assimilationskapacitet (upplagringsförmåga) nedsatt, så att den tarvar tätare påfyllning än normalt för att kunna tillhandahålla de för kroppens ämnesomsättning och bestående nödiga produkterna. Blodomloppet kan vara nedsatt genom förgiftning av hjärtat eller genom inskränkning av lilla kretsloppet vid skada på lungorna. Särskilt vid långvarigt upprättstående uppkommer då svårighet för hjärtat att pumpa blod till hjärnan och lungspetsarna. "Nervös trötthet" ("neurasteni") och event. ett återuppblossande av tuberkulosen i lungspetsarna kan bli följden.

För att motverka alla de ovan nämnda olägenheterna krävas pauser i arbetet med tillfälle till näringstillförsel och vila i liggande ställning, en fortsättning i högre eller lägre grad av sanatoriekuren. Behovet av vilopaus är gemensamt för alla personer med nedsatt kapacitet och arbetsförmåga ss. de konstitutionellt svaga (astenikerna), personer med hjärtfel och alla gamla med sviktande blodomlopp.

Behovet av vilopaus kan redan nu och har alltid kunnat tillgodoseas i "hemindustrien" till vilken jag då räknar jordbruket och hemslöjden. Vid en hel del av "kollektivindustrierna", nämligen de som arbeta med rel. billiga maskiner och icke kräva kontinuerlig drift (t. ex. konfektions- och sadelmakerifabriker) kommer försåvitt jag är riktigt underrättad motståndet mot införande av arbetspauser huvudsakligen från arbetarna. Dessa äro angelägna att få arbeta ifrån sig för att få komma hem fortast möjligt och nyttja en sammanhängande fritid för nöjen eller hemarbete. I den mån de ha lång väg till arbetsplatsen och icke hinna hem under arbetspauserna, är också detta fullt begripligt. Genom att inrätta vilorum med sovbritsar och matrum för intagande av födan skulle de långväga arbetarnas krav på att fortast möjligt få sluta arbetet kunna motverkas. Genom ljusa, glada lokaler och underhållningsmusik kunde arbetet göras till en fest och glädje. Genom att förlägga industrierna till landsbygden med arbetarbostäderna i närmaste grannskapet kunde man å andra sidan möjliggöra för arbetarna att komma hem. Ibland har det också visat sig möjligt för industrien att utlämna arbete att utföras i hemmen. I vår rörliga tid

borde bostäderna helst stå på hjul och kunna flyttas till den plats, där arbetstillgången för tillfället är bäst. I lindriga tbc-fall fördrages emellertid redan nuvarande ordning eller brist på ordning. Det kan vara tillräckligt, att den tillfrisknande medför en ordentlig matsäck samt använder fritiden till vila istället för till överflödiga nöjen, för att recidiv skall förebyggas.

I de stora, tunga industrierna med dyra arbetsmaskiner, som måste hållas i kontinuerlig drift för att förränta anskaffningskapitalet, eller med arbetsprocedurer, som icke tåla avbrott, stöter det på oöverstigliga hinder att ordna vilopausar i önskvärd utsträckning. För dessa industrier får man därför välja fullt friska personer med hög kapacitet. Tbc-patienter o. a., som icke tåla långa skift, måste överföras till den lättare industrien, så vida man inte vid de tunga industrierna har tillgång till lämpligt konvalescentarbete, t. ex. reparationer, modellsnickeri, enklare vaktssysslor etc.

Från läkarhåll måste vilopausernas betydelse hävdas både för förebyggandet av sjukdom och för möjliggörande för konvalescenterna att återinträda i arbete. En tids anställning i tbc-sjukvård är särskilt för kvinnliga tbc-konvalescenter lämplig som provotid och övergång till annat arbete.

Hushållsarbete är mycket lämpligt för kvinnliga tbc-konvalescenter, då det är omväxlande och vanligen medger pauser. Inte så sällan har det gått bra för man och hustru att göra arbetsbyte, varvid en frisk hustru tagit plats på fabrik, medan hennes tbc-sjuka man fått sköta hemmet.

Omskolning.

Många yrken ss. fiskarens, sjömannens, stenhuggarens, grov- och vägarbetarens kunna överhuvudtaget icke återtagas av den som haft en mera allvarlig tuberkulos. I dessa fall blir en omskolning nödvändig. Härvidlag äro de rätt nyligen tillkomna yrkesskolorna ovärderliga. Vid hänvisning till mera långvarig och grundlig yrkesutbildning gäller det självfallet att välja unga personer hos vilka sjukdomen har en avgjort god prognos. Något äldre personer med litet osäker prognos böra hänvisas till kortare beredskapskurser, som fortast möjligt leder till ett ej allt för ansträngande produktivt arbete t. ex. svetsning. För övrigt har industrien massor av platser, som icke kräver nämnvärd skolning, varför den har mycket större möjligheter än hantverket att lösa eftervårdsproblemet för de tuberkulösa. För dagen borde väl bl. a. ammunitionstillverkningen kunna erbjuda dem rika tillfällen till ej allt för kroppsansträngande arbete istället för annan värtjänst, som de på grund av sjukdom ej kunna fullgöra.

Inrättandet av en särskild yrkesskola för de tuberkulösa anser jag vara meningslös. Deras särbehov kunna med lätthet tillgodoses vid de vanliga yrkesskolorna genom kostförbättring och ökade tillfällen till vila. Smittorisken spelar enligt min mening ingen som helst roll. Yrkesskolorna äro nämligen förlagda till städerna och där bli eleverna snart infekterade utom skolan, om de ej varit det förut. För att förebygga de skadliga verkningarna av en infektion i den för tbc. så farliga lärlingsåldern, böra eleverna vaccineras mot tbc. helst redan innan de börja skolan. Härigenom undgå även elever behäftade med tbc. att orättvist få skulden för vid skolan uppkomna tbc.-fall.

Arbetsanstalter.

På sanatorierna består patienternas viktigaste arbete i att återvinna hälsan. Genom vilan inriktas kroppens krafter på läkningen. Härvidlag behöves en viss förströelse för att undgå skadlig självupptagenhet och själviakttagelse. Genom föreläsningar, studiecirklar, korrespondensundervisning och studier av bibliotekets facklitteratur ha patienterna tillfälle att förena det nyttiga med det nöjsamma utan att äventyra läkningen genom kroppsansträngning. Först när sjukdomen bringats till stillestånd, få de försöksvis börja arbeta, hjälpa till med vården av medpatienter, byggnaders och inventariers underhåll genom målning, lappning och lagning. Särskilt barnen få på somrarna hjälpa till i trädgården med rensning av ogräs, skörd av frukt, bär och grönsaker. Vi ha under de sista 10 åren haft en omsättning av i genomsnitt 533 patienter per år med 232-246 vårdplatser. När omsättningen överstigit 500 pat./år har det åtminstone periodvis visat sig svårt att få tillräckligt med arbetskraft från patienterna för att bestrida ovannämnda behov av hjälp med vård och underhåll. Maximalt ha vi haft 637 intagningar/år 1932 och minimalt 437 int./år 1939. Sistnämnda år var tillgången på arbetskraft så god, att vi började planera inrättandet av en snickeriverkstad för att kunna utföra ytterligare reparationsarbeten och ev. upptaga någon tillverkning av leksaker el. dyl. Nu har årsintagningen åter överstigit 500 och planerna skrinlagts i väntan på bättre tider och minskad patientomsättning.

Jag tror att förhållandena äro likartade vid tuberkulossjukstugorna. Vid en lämplig blandning av sängliggare och uppegående, kunna de senare få sysselsättning med att hjälpa till med vård av medpatienter, underhåll av byggnader och inventarier, renhållning av gård och park, trädgårdsarbete etc., naturligtvis under förutsättning att ledningen sätter dem i verksamhet för dessa ändamål. I den mån de uppegående dominera, kan man försöka upptaga någon tillverkning, lämpligen en filialtillverkning åt någon industri, vilket nyligen försökts i Tyskland, eller tillverkning av leksaker, som sedan många år bedri-

vits vid ett sanatorium i Holland. Arbetsanstalter äro bäst ägnade att tillvarataga den partiella arbetskraften hos tuberkulösa, som sakna hem och på grund av ogynnsam prognos (öppen tbc. med hög blodsänka) icke lämpa sig för omskolning.

*

Det talas nu för tiden så ofta om, att läkarna skulle vara *socialt ointresserade*. T. o. m. i läkarpressen ser man sådana omdömen. Jag tror att detta tal är överdrivet. Det finns väl icke en praktiserande läkare, som icke dagligen får taga ställning till sociala problem och utan intresse för dem vore han ingen riktig läkare. Många av oss ha dessutom i tal, skrift och verksamhet arbetat för lösningen av viktiga sociala frågor. Felet består mest däruti, att vi ha så svårt för att hävda oss i politiken. De ledande politikerna ha ofta varit självlärda män med stor själv-tillit, de där föga fråga efter sakkunskapens mening. Detta har varit en styrka, när det gällt att genomdriva ett program utan hämning av eftertankens kranke blekhet och det har säkerligen främjat utvecklingen i den mån fackmännen efterhand som projekten förverkligats fått vidtaga erforderliga rättelser. Det skulle vara enbart glädjande om vi läkare bleve tillsporda litet oftare och i större utsträckning än hittills, när det gäller sådana utpräglat medicinskt hygieniska spörsmål, som ordnandet av arbetstidens längd, av mat- och vilopausar etc. såväl generellt som individuellt. Inte minst kommer det nog härvid att visa sig, att våra nyförvärvade kunskaper om den mänskliga organismens rytmiska funktion är av grundläggande betydelse och att ytterligare mycken erfarenhet behöver vinnas på detta viktiga forskningsområde.

För övrigt är det inte alltid så lätt för politikerna o. a. lek-män att tillämpa läkarnas råd, då dessa senare inte alltid äro eniga om vad som är av betydelse i det enskilda fallet. Och när allt kommer omkring, är det också ytterst svårt att rätt avväga samhällets och individens intressen. Ett överdrivet gynnande av individen kan tänkas vara till skada eller åtminstone utan gagn för samhället och för folkets fortbestånd. Läkaren är framför allt inställd på att bevara individen och tillvarataga hans intressen. Detta kan förklara en viss *återhållsamhet*, när det gäller ett ställningstagande till samhällsmedicinen.

Särskilt i farofyllda tider, när hela folkets existens och frihet är hotad, måste individens intressen stå tillbaka för samhällets. Men under sådana tider är det också av vikt, att all arbetskraft, även den *partiella*, nyttjas. Genom en mera rytmisk och efter den individuella kapaciteten varierad resp. mindre stel och uniform regim borde man kunna både tillvarataga den partiella arbetskraften och förebygga en förtidig utnötning och skadegörelse på den fullgoda arbetskraften bättre än vad förnärvarande är fallet.

(Social-Medicinsk Tidskrift.)

SIPECT

Vid hosta

Tussipect

Erhålls i alla apotek
Flaska kr. 3.35

Pensionsstyrelsens yrkesutbildande verksamhet och de lungsjuka

Av
Sekreteraren i
Pensionsstyrelsen
Kurt Mauritzon

(Forts. fr. föreg. n:r.)

Ibland inträffar det, naturligt nog, att pensionsnämndsordföranden icke lyckas finna någon lämplig läromästare att åtaga sig utbildningen. Då söker pensionsstyrelsen genom pensionsnämndsordförande på andra orter, genom sina ombud, genom förfrågan hos ordförandena i hantverksföreningarna eller på andra vägar få till stånd lämplig utbildning. Icke blott privata yrkesidkare kunna emellertid komma ifråga vid placering för yrkesutbildning. Även kommunala verkstadsskolor, tekniska läroanstalter, handelsskolor o. s. v. bliva, där så lämpligen kan ske, anlitade. I vissa fall har utbildning ordnats vid de på senare år upprättade verkstadsskolorna för arbetslös ungdom. Med hänsyn till de förhållandevis höga elevstipendier och ringa utbildningskostnader, som där förekommit, har i allmänhet bidrag från styrelsen till utbildning vid dessa icke ansetts erforderligt. Från och med den 1 juli i år komma ett flertal av nämnda skolor att ombildas till s. k. centrala verkstadsskolor, varjämte vissa landsting hava för avsikt att upprätta nya dylika. (Det torde vara meningen att så småningom inom så gott som varje landsting en dylik central verkstadsskola skall vara verksam). På grund av det för närvarande ansträngda statsfinansiella läget har riksdagen bestämt, att statsstipendium vid dessa icke skall utgå med så högt belopp som hittills utgått till skolorna för arbetslös ungdom utan med samma belopp, som till vanliga kommunala och andra yrkesskolor. Det är därför icke uteslutet, att pensionsstyrelsen framdeles kommer att finna sig föranlåten lämna bidrag till utbildning vid centrala verkstadsskolor. Någon kanske frågar sig, om personer av den kategori, varom här är fråga — vanföra eller lungsjuka exempelvis — verkligen kunna vinna inträde vid dylika skolor. Däröfver gäller, att för inträde fordras, liksom vid de kommunala verkstadsskolorna, att vederbörande "icke lider av sjukdom eller lyte, som gör honom olämplig för det yrke undervisningen skall avse". Pensionsstyrelsen har i sitt yttrande till Konungen över verkstadsskoleutredningens betänkande beträffande de centrala verkstadsskolorna haft tillfälle betona vikten av att personer av nu ifrågavarande kategori "beredas möjlighet att i samma utsträckning som friska komma i åtnjutande av undervisning och utbildning vid centrala verkstadsskolor i yrke, för vars utövande hans sjukdom eller lyte icke kan antagas lägga hinder i vägen". Vederbörande departementschef har i propositionen till riksdagen angående dessa skolor även förklarat sig anse, att de av pensionsstyrelsen anförda synpunkterna synas böra beaktas. För att återgå till utbildning hos privat yrkesidkare söker pensionsstyrelsen tillse, att samma normer beträffande utbildningstidens längd o. s. v. (jfr ovan) som gälla för vanliga lärlingar tillämpas. Strävan och målet är att åstadkomma en utbildning av bästa möjliga kvalitet, som i förekommande fall helst bör avslutas med avläggande av gesällprov. Den största utgiftsposten i samband med en utbildning hänför sig i regel till kostnaden för kost och logi. Därjämte förekommer ofta ett arvode till mästaren, ibland även kostnader för dagliga resor till och från utbildningsplatsen. Kostnaderna

för utbildningen böra kunna i avsevärd grad täckas av den ersättning lärlingen genom sitt arbete gör skäl för. Även om avtalsenlig lärlingslön icke kan erhållas, bör dock lärlingens ersättning icke behöva alltför mycket understiga denna. Man eftersträvar ju att välja ett yrke, inom vilket den av vanförheten eller sjukdomen betingade nedsättningen i arbetsförmågan kommer att göra sig så litet som möjligt gällande. Det är emellertid givet, att i tider med dåliga konjunkture på arbetsmarknaden, då inom ett flertal yrkesområden arbetslöshet är rådande, det är svårare att uppnå gynnsamma avlöningsförmåner för lärlingar av förevarande kategori än i goda tider. Å det förut omnämnda formuläret till utredning angående yrkesutbildning kan särskild förbindelse lämnas av den yrkesidkare, som åtagit sig att omhändervärd utbildningen. I denna förbindelse skola angivas de villkor, på vilka yrkesidkaren är villig åtaga sig densamma, således det arvode, han eventuellt betingar sig, de löneförmåner han förpliktar sig att lämna lärlingen o. s. v.

Det ligger i sakens natur, att det ibland kan draga en ganska avsevärd tid, innan det lyckas att anskaffa en lämplig läromästare i passande yrke. Men även om så icke är förhållandet, giver den verkställda utredningen icke sällan anledning till en ibland ganska tidsödande skriftväxling, innan pensionsstyrelsen finner ärendet vara i sådant skick, att detsamma kan bli föremål för slutligt avgörande, d. v. s. beslut om bidrag till utbildningen ifråga.

Beträffande pensionsstyrelsens bidrag må till en början betonas, att detta är begränsat. Under inga förhållanden bestrider styrelsen hela kostnaden för utbildningen. Bidraget utgår nämligen med högst tre fjärdedelar av nettokostnaden (d. v. s. från kostnaderna för kost och logi drages lärlingens lön, av vilken denne dock får behålla vissa smärre belopp per månad för personliga utgifter). Därjämte gäller en ytterligare begränsning, som består däri, att inom de olika yrkena företages en maximering av bidraget med hänsyn till bland annat utbildningstidens längd. Exempelvis är inom de flesta yrken med fyraårig utbildningstid maximibidraget inom lägsta orksgrupp 1350 kr. för hela utbildningstiden, även om tre fjärdedelar av nettokostnaden skulle överstiga detta belopp. I detta sammanhang må hänvisas till vad tidigare anförts om inkomst- och förmögenhetsförhållandenas inverkan på storleken av styrelsens bidrag. I den mån utbildningskostnaderna icke täckas av detta bidrag, ankommer det på vederbörande själv, hans anhöriga, eller fattigvården att svara för återstoden. Oftast blir det naturligtvis den sistnämnda som får åtaga sig resterande kostnader. Då dessa — åtminstone delvis — äro att anse såsom fattigvård enligt 2 § fattigvårdslagen (frivillig fattigvård), blir det den kommun, där vederbörande har hemortsrätt, som bör åtaga sig detta ansvar. Som en ytterligare följd av bidragets karaktär av fattigvård enligt nämnda lagrum kan nämnas, att fattigvårdsstyrelse icke kan rättsligen förpliktas lämna understöd till yrkesutbildning. I allmänhet inse dock fattigvårdsstyrelserna, att det ligger i deras eget intresse att ekonomiskt medverka till att en yrkesutbild-

ning kommer till stånd. Samtidigt med att pensionsstyrelsen beslutar bidraga till en utbildning enligt förut angivna normer, uppmanar styrelsen vederbörande pensionsnämndsordförande att införskaffa ansvarsförbindelse å de kostnader i samband med utbildningen, som icke täckas av detta bidrag. Förbindelsen kan vara undertecknad av enskild person eller vederbörande kommun (fattigvårdsstyrelsen). Är förhållandet det förstnämnda, fordras borgen av kommunen. Så snart sådan förbindelse anskaffats, kan utbildningen taga sin början. De ekonomiska garantierna för densammas genomförande äro ju då för handen.

För att i görligaste mån kontrollera, att en lärling bedriver sin utbildning på ett tillfredsställande sätt, att läromästaren lämnar fullgod utbildning o. s. v., utser pensionsstyrelsen en person, som skall övervaka utbildningen och däröver till styrelsen avlämna vederbörliga rapporter. Till övervakare utses i regel pensionsnämndens ordförande i den ort, där utbildningen äger rum.

När utbildningen avslutats, söker styrelsen — som tidigare antytts — tillse att densamma, när det gäller hantverksbetonade yrken, avslutas med vederbörligt gesällprov. Sedan gäller det att skaffa lärlingen anställning inom utbildningsyrket. Ofta behåller läromästaren honom i sin tjänst även efter utbildningens slut, om han gjort sig omtyckt och visat sig vara en duktig arbetare. Där detta icke låter sig göra, får han söka erhålla plats på annat håll och därvid skall pensionsnämndens ordförande vara honom i största möjliga utsträckning behjälplig. Givetvis får därvid samma vägar anlitas som när det gäller vanliga lärlingar: anmälan hos vederbörande arbetsförmedling, annonsering o. s. v. Ibland bruka vanförestalternas kuratorer anlitas för ändamålet. Denna utväg står dock naturligen till buds endast beträffande vanföra (för de lungsjuka böra motsvarande uppgifter kunna fullgöras av sanatoriernas kuratorer, när dylika tjänster en gång komma att inrättas). I och med att det konstaterats, att vederbörande på ena eller andra sättet fått anställning inom sitt yrke, är pensionsstyrelsens uppgift slutförd. Vederbörande skall sedan kunna stå på egna ben och som varje annan medborgare fylla sin plats i samhället.

Det nyss sagda kräver i viss mån en modifikation. Pensionsstyrelsen kan nämligen stödja även en färdigutbildad genom att förhjälpa honom till anskaffande av maskinutrustning, när han är "mogen" att starta egen verksamhet. Detta sistnämnda villkor anses fyllt, om han har erhållit en fullständig och effektiv utbildning och dessutom har arbetat såsom anställd i yrket under en följd av år. Det är inte nödvändigt, att utbildningen skall hava skett genom pensionsstyrelsens försorg (ehuru detta är vanligast), huvudsaken är att utbildningen varit fullgod. I undantagsfall kan kravet på en längre tids praktik eftersättas, t. ex. beträffande sömmerskor, vilka ibland behöva en symaskin, även om de arbeta såsom anställda. Icke heller beträffande maskinutrustning lämnar styrelsen så stort bidrag, att det täcker hela kostnaden för utrustningen. Liksom då det gäller yrkesutbildning, får viss del av kostnaden täckas genom bidrag från annat håll. Anskaffandet av maskiner m. m. omhänderhaves av Svenska Vanförestalternas Centralkommitté (även då det gäller icke vanföra). Vederbörande erhåller maskin till en början endast med nyttjanderätt — Centralkommittén står som ägare — men kan efter viss tid, ej understigande fem år, efter särskild ansökning erhålla äganderätt till maskinen ifråga.

Jag har tillåtit mig att göra denna redogörelse för pensionsstyrelsens yrkesutbildande verksamhet tämligen utförlig, därför att, i den mån de lungsjuka komma i åtnjutande av yrkesutbildning genom styrelsens försorg, de normer, styrelsen tillämpar vid sin förenämnda verksamhet, ju då komma att få av-

seende även beträffande de lungsjuka. I själva verket har med det anförda även besvarats frågan i vad mån yrkesutbildning åt lungsjuka med bidrag från pensionsstyrelsen kan komma ifråga. Det torde dock vara påkallat att belysa detta med ytterligare några ord.

Det torde av vad som tidigare anförts utan vidare vara klart att icke envar som drabbats av lungtuberkulos kan bliva föremål för yrkesutbildning genom pensionsstyrelsens försorg. Vi frånskilja först och främst dem som icke kunna anses vara i oundgängligt behov av yrkesutbildning efter avslutad sanatorievård. Många hava blivit så pass återställda att de kunna återgå till tidigare utövat yrke. Åtskilliga kanske hava, redan innan sjukdomen drabbat dem, lärt ett yrke, som de böra kunna utöva även sedan det akuta sjukdomsstadiet är passerat. De av Svenska Nationalföreningen mot tuberkulos tillsatta utredningsmännen hava ju konstaterat, att en relativt stor procent utskrivna tuberkulospatienter omedelbart efter sanatorievistelsen eller efter någon kortare tillvänjningstid kunna återtaga sitt tidigare utövade arbete (för det år undersökningen avsåg — 1936 — hade 39,5 % angivits tillhöra denna kategori). Till dem som icke äro i behov av yrkesutbildning genom styrelsens försorg hänföra vi även personer, vilkas förmögenhetsförhållanden äro sådana, att de på egen bekostnad böra kunna förskaffa sig eventuellt erforderlig utbildning (jfr. vad därom tidigare anförts).

Uteslutna från bidrag till yrkesutbildning är vidare en kategori av — jag skulle nästan vilja säga motsatt karaktär mot den förut omnämnda i de alltför dåliga fallen. Så snart en väsentlig och stadigvarande förbättring av arbetsförmågan icke är att förvänta, föreligger icke indikation för yrkesutbildning genom pensionsstyrelsen. Dit höra fall med oviss eller direkt dålig prognos, men även sådana, där tillståndet visserligen kan betraktas såsom stationärt, men där vederbörandes krafter icke räcka till för att han i någon mera avsevärd grad skall kunna försörja sig efter yrkesutbildning.

Även om ett fall icke kan sägas vara "dåligt", är det icke säkert, att yrkesutbildning genom pensionsstyrelsen — ur medicinsk synpunkt — kan komma ifråga. Vederbörande har måhända utskrivits från sanatoriet och är att anse såsom i viss mening återställd från sjukdomen, men en fortlöpande tillsyn under en längre tid kanske ändock är behöfvig. Då kan frågan om yrkesutbildning sägas vara för tidigt väckt. (De av Nationalföreningen tillsatta utredningsmännen hava ju för denna kategori föreslagit inrättande av s. k. eftervårdshem). Har hälsotillståndet stabiliserat sig, kan frågan upptagas till förnyad prövning. Så snart överhuvud taget lungprocessen ännu befinner sig i ett smittsamt skede är det i allmänhet icke skäl räkna med bidrag från pensionsstyrelsen till utbildning. Däremot är det icke alls säkert, att exempelvis en pågående pneumothorax-behandling behöver verka hindrande i nyssnämnda hänseende. Det har i ett flertal fall förekommit, att yrkesutbildning igångsatts — trots att dylik behandling pågått — och avslutats med gott resultat. Så har emellertid endast skett, först sedan en lungspecialist har tillstyrkt utbildningens påbörjande.

Vad ovan anförts gör givetvis icke några som helst anspråk på att vara en fullständig redogörelse för de medicinska indikationerna för yrkesutbildning genom styrelsens försorg; de lämnade synpunkterna torde dock måhända vara tillräckliga för att antyda de normer, efter vilka bedömningen inom styrelsen sker. Jag vill i detta sammanhang slutligen nämna, att styrelsen i regel aldrig företager ett ärende angående bidrag till yrkesutbildning åt lungsjuka till avgörande utan att hava tillgång

Konvalescentföreningar

anslutna till De Lungsjukas Riksförbund:

från FÖRBUNDSARBETET

MALMBERGETS KONVALESCENTFÖRENING BILDAD.

Vid ett möte anordnat av Malmbergets t. b. c.-konvalescenter i Folkets hus i Malmberget i slutet av mars, beslöts att bilda "Malmbergets konvalescentförening" samt att denna skulle ansluta sig till De Lungsjukas Riksförbund.

Mötet öppnades av föreningens vice ordf., Harry Jansson, som hälsade alla hjärtligt välkomna och vände sig särskilt till pastor Sundström, som hedrade mötet med sin närvaro. Även dispensläkaren och dispensärsköterskan voro inbjudna, men de hade tyvärr inte tid att närvara. Pastor Sundström blev även med i föreningen som passiv medlem. Därefter höll Bertil Backman, ordf. i Luleå Konvalescentförening, ett anförande om t. b. c. konvalescentens svårigheter och eftervårdsfrågan ett intressant och väckande anförande, som belönades med kraftiga applåder.

Till studieledare valdes fröken Karin Vidgren, och att det råder ett livligt intresse för studier, framgår av det förhållandet att av föreningens sexton medlemmar, elva anmälde sitt deltagande i olika kurser.

Sedan diskuterades en hel del andra frågor, bl. a. tillsättande av en tidningskommissionär för Status och möjligheterna av att få tag på någon lämplig slöjdlokal, så att medlemmarna genom eget arbete skall kunna hålla föreningen vid liv. När så till sist en uppvaktningskommitté tillsatts, avslutades mötet av ordf., som tackade medlemmarna för det storartade intresse de visat.

Asta Wäppling
sekr.

ÖREBRO LÄNS PATIENTFÖRENING

hade årsmöte den 8 mars i Folkets hus D-sal.

Styrelseberättelsen upplästes av ordföranden, varvid framgick att medlemsantalet under året ökat med 14 till 82. Insamlingen hade inbringat 1,100 kr. av vilket till 17 medlemmar utdelats 635 kr. Styrelse och revisionsberättelser godkändes och styrelsen beviljades full och tacksam ansvarsfrihet.

Försäljningen av Status skall föreningen göra sitt bästa för att öka. Föreningens medlemmar har bl. a. försålt 250 ex. av Status julnummer. Till årets förbundsmöte valde föreningen ett ombud. Årsmötet anslog dessutom 50 kr. till den broschyr, förbundet skall låta trycka.

Den nyvalda ordföranden tackade den avgående för hans uppoffrande och osjälviska arbete för föreningens bästa. Med en hjärtlig och uppriktigt menad applåd instämde årsmötet i talarens förhoppning att denna vår förenings grundare efter lyckligt genomgången sjukdom, åter måtte hjälpa vår förening till fortsatt framgång.

BLEKINGE LÄN: Konvalescentföreningen för TBC-lungsjuka i Blekinge Län, Box 95, Karlskrona. Ordf. Ragnar Andersson, Strömsberg, Spjutsbygd, kassör Arvid Mattisson, Ekholmsstrand 18, Karlskrona.

BORÅS: SÄLKO (Södra Älvsborgs läns konvalescentförening). Ordf. Hugo Flodin, Stenkilsgatan 1, Borås. Tel. 150 66.

ESKILSTUNA: ELKÅ (Eskilstuna Lungkonvalescenter). Ordf. Manfred Norberg, Drakenskiöldsg. 7 (Tel. 44 67). Kassör Bertil Anderzon, Rosenfors, Skogstorp.

GÖTEBORG: Göteborgs Lungsjukas Centralförening, adr. Hertzia (Tel. 11 96 02) Expeditionstid: 10—13 och 15—17, lörd. 10—14.

HÄLSINGBORG: De Lungsjukas Konvalescentförening, Hantverkaregat. 4, Hälsingborg.

KALMAR: Kalmar Konvalescentförening. Ordf. Carl Hellström, Ståthållaregatan 13. Sekr. Sigfr. Celandier, Box 731, Kalmar (Tel. 26 41).

KRISTIANSTADS LÄN: De Lungsjukas Förening i Kristianstads Län. Ordf. Martin Persson, Box 932, Hässleholm. Sekr. Elisab. Borg, Osby. Föreningsmöten hållas i april och aug. månader.

LANDSKRONA: Understödsföreningen för lung-tbc-sjuka i Landskrona stad, Lilla Strandgatan 15, Landskrona.

LULEÅ: Luleå Konvalescentförening ("Konscento") Ordf. Bertil Backman, Bergnäset, Luleå. Tel. 35 19 (säkrast mellan 18—19). Sekr. Göte Landström, Södra Strandgatan 27/29, Luleå. Lokal A. B. F. Föreningsmöten hållas 11 jan., därefter varannan söndag.

LUND: Konvalescentföreningen för TBC-lungsjuka i Lunds stad. Ordf. Ingvar Stenquist, sekr. Axel Mårtensson. Exp. L:a Fiskareg. 4 (Tel. 49 90) Expeditionstid: 12—14. Föreningsmöten hållas första tisdagen i varje månad.

MALMBERGET: Malmbergets Konvalescentförening. Sekr. Fr. Asta Wäppling, Engelska 45, Malmberget.

MALMÖ: Understödsföreningen för Lungtbc-sjuka i Malmö stad, Almbacksgat. 2 B, Malmö.

MEDELPAD: Medelpads Lungsjukas Konvalescentförening, Folkets Hus, exp. 3, Sundsvall. Ordf. Gottfr. Eriksson, sekr. Arthur Sandström. Exp. i Folkets Hus hålles öppen onsd. och lörd. 12—2. (Tel. 26 88).

STOCKHOLM: FLIS (Föreningen för lungsjuka i Stockholm), Kocksg. 15, Sthlm. Ordf. A. Fredin. Expeditionen Kocksgat. 15 hålles öppen torsdagar kl. 19—21, månd. och onsd. 13—15. Tel. 40 65 71. Postgiro 15 99 30.

STOCKHOLMS NORRA FÖRORTER: "Sako" (Förening för sanatoriekonvalescenter i Sthlms norra förorter). Ordf. Bertil Forsström. Sekr. Geron Andersson. Tel. 28 36 21.

UPSALA LÄN: Upsala läns konvalescentförening. Ordf. Arne Karlsson. Sekr. Erik Jäll, Valsätra, Upsala.

ÖREBRO LÄN: Örebro Läns Patientförening.

De goda resultat som föreningen uppnått vid sina insamlingar de två år som dessa företagits, den jämna stegringen av dess medlemsantal — knappast ett möte har gått utan att nya medlemmar har anmält sig — allt detta gör att föreningen förhoppningsfullt ser framtiden an.

Charley.

FLIS APRILMÖTE.

Den 16 april samlades åter FLIS medlemmar i H. S. B.-salen för att dryfta sina problem och för en stunds förströelse från de alldagliga bekymren. Medlemsantalet stiger oavbrutet och på varje möte kommer 40—50 nya, med den takten räcker snart inte någon lokal i Stockholm till.

Styrelsen rapporterade bl. a. att bidrag till studier söktes från Första majblommans kommitté i Stockholm, att Stadsfullmäktige komma att uppvaktas med en anhållan om att Stockholms Stad upplåter en lokal åt de lungsjuka, lämplig såsom arbetslokaler och där skomakeri och snickeri m. m. kan utföras. Till detta har redan dr Lundquist i Sv. Nationalföreningen givit sin rekommendation och framhållit att ett försök i mindre skala att anordna yrkesundervisning för tuberkuloskonvalescenter är synnerligen behjärtansvärt, då på grund av nu rådande kristid realiserandet av Nationalföreningens planer på detta område ej kan realiserats.

Efter mötesförhandlingarna blev det kabaré, vilken nog var bland det bästa man kan få se och höra i den vägen. Men så var det också så förstklassiga förmågor som skådespelarna Dagmar Olsson, Sten Lindgren, Bertil Pettersson och pianisten Hoffman från Södrans revy, som välvilligt ställt sig till förfogande. Det är nästan en gåta att "Calle Forssis" till varje möte kan ordna med så fina uppträdanden. Kan just undra, vad han har för något i bakfickan till den 21 maj. Att det ej blir något skräp, det har han själv garanterat. Efter kabarén var det dans till tonerna av FLIS utmärkta, numera torde man väl få säga jätteorkester, för den består av nio man, däribland en man med en jättestor "ståfela". Under dansen utdelades ett femtiotal biljetter till Blåjackor på Oscarsteatern samt ett trettiotal till Folkets Hus-revyn. Så nu har över tvåhundra av föreningens medlemmar kommit i åtnjutande av teaterbesök under den gångna säsongen. Även anskaffandet av dessa biljetter var en god prestation av "Forssis", fast själv säger han att den goda prestationen i det fallet svarar direktörerna vid Dramaten, Oscars, Folkets Hus, Scala, Odeon och Casinoteatern för.

Så till sist be vi att få påminna om att vi träffas igen den 21 maj kl. 19,30 i H. S. B.-salen, Flemmingatan 41.

3 bla.

Nöden stor i Norrland. Under de tre senaste åren ha distriktssköterskorna i Västerbottens län anmält sammanlagt 1,156 fall av otillräcklig eller olämplig beklädnad hos barn, omtalar förste provinsialläkaren i länet, Rolf Hallgren, för medicinalstyrelsen med anledning av den tragiska händelsen i Lycksele, då en liten skolflicka frös ihjäl på väg till sitt hem.

En kartläggning av de sociala förhållandena inom länet har visat, att befolkningen på många håll har det bedrövligt ställt. Under treårsperioden ha sålunda distriktssköterskorna funnit kosten kvantitativt otillräcklig hos 370 besökta familjer, där sålunda svårt måste anses föreligga, samt kvalitativt undermåligt i 1,797 fall. Vid hembesök hos 9,155 familjer har trångboddhet, bledömd efter golvytan, konstaterats i 550 av lägenheterna, där ytutrymmet var mindre än 4,5 kvm. I 573 lägenheter var luftkuben mindre än 12 kbm. per person. Delad bädd för barn förekom i 2,494 fall. För övrigt har rapporterats dragighet i bostäderna i 2,756 fall, kyla i 2,486 fall, fukt i 104, dålig dager i 503, dålig ventilation i 4,011, dåliga uppvärm-

Tuberkulosbekämpare

X

Överläkare Jean Manfred, St. Ekebergs Sanatorium, Axvall.
Populär tuberkulosbekämpare i Skaraborgs län, friluftsmänniska
och människovän.

(Teckning för Status av Ernst Åkerbladh).

ningsanordningar i 3,985 samt otillräckliga biutrymmen i 3,067 fall. Av 10,902 barn hade 452 över 6 km:s skolväg.

Enligt dr Hallgren är det synnerligen önskvärt med någon kraftåtgärd för att avhjälpa nöden. Vad som synes mest angeläget är en ytterligare intensifierad bostadsförbättringsverksamhet samt väsentligt ökad skolbarnsbespisning.

Nya tuberkulossjukhuset i Nyland färdigt. Det nya tuberkulossjukhuset vid Hammar i Nyland är nu färdigt och kan bereda plats för ett 40-tal patienter. Läkare vid sjukhuset blir Hans Arvedsson. Det är närmast avsett som ett B-sjukhus till skillnad mot sanatorierna, det vill säga vårdplats och sjukhus för sådana tbc-sjuka, som i görligaste mån botats från sjukdomen men som ändå inte kunna beräkna att bli fullt återställda.

Berömda lungsjuka skalders och författare:

I.

JOHAN RUNIUS

Lungtuberkulosen är den stora folksfienden, förstöraren, som förrött miljoner människoliv, som slagit i spillror framtids mål och framtids hopp. Men bland dess offer ha rest sig viljestarka män och kvinnor till kamp mot sin sjukdom, vilka trots densamma kunnat skänka åt samtida och eftervärld stora kulturella värden. De ha visat, att en stark vilja kan trotsa sjukdom och kroppslig svaghet genom att lämna efter sig odödliga livsverk.

Vi påbörja i detta nummer en artikelserie om berömda lungsjuka skalders och författare. Artikelserien är skriven av författaren Emil Hagström, som i detta nummer berättar om skalden Johan Runius.

Eventuellt kommer serien sedermera att fullföljas med artiklar om andra kulturpersonligheter, som haft att kämpa mot lungtuberkulosens gissel.

I vår litteratur finnes många märkesgestalter, men få har ett så egendomligt och samtidigt gripande öde som skalden Johan Runius, född i Larfs församling, Västergötland, den första juni 1679. Skaldinnan Nordenflycht kvad hans lov, Dalin imiterade honom stundom och själve Bellman hade påtagligen studerat hans sprittande rimsmiderier och lustiga skrifter. Ty Johan Runius var trots sitt dystra öde, han led nämligen i så gott som hela sitt liv av lungtuberkulos i vilken sjukdom han även sedermera avled, ingalunda någon tungus. Visserligen skrev han stundom gravskrifter och allvarliga dikter, men genom hela hans liv går skämtet, den gudbenådade humorn, den ljusa livsviljan som en röd tråd. Och om sedermera en annan av våra stora skalders, Erik Axel Karlfelt framhöll, att hans sångmö var inte av Pinden, hon var av Pungmakarbo, så kan man om Runius säga, att hans sångmö var själva glädjens gudinna. Ty det är skrivet om honom, att "han var en lustig broder". Han var gärna sedd i vänners skara och han hade alltid ett gott skämt eller en fyndig ordlek till hands i livets olika skiften.

Men om Runius under sitt liv också var en uppskattad diktare, så blev han tvärtemot vad som brukar vara fallet efter sin död på vissa håll förklarad för en obetydlig skald, utan något som helst värde för den svenska dikten. Och den som ledde anfallet mot den döde poeten var ingen mindre än den av Tegnér omskrivne "Hammarspik", i vanligt tal lydande namnet Lorenzo Hammarsköld, litteraturmagister o. misslyckad skald. Det är väl kanske ofta så, att de misslyckade skalderna slår ned på ungdomen eller de ännu levande poeterna med större talang och kanske även i någon mån tur, men det torde vara rätt unikt att en död skald, som tidigare ansetts som god för att inte säga genial, blir nedgjord av en kritiker. Denne Hammarsköld var

emellertid ansedd som en auktoritet inom litteraturen, i varje fall av sin samtid, och han fick genast hjälp i sin bespottelse av de så kallade fosforisterna, bland annat Leopold och Atterbom. Den senare måste dock i sanningens namn erkänna, att sällan en poet under sitt liv uppnått en sådan popularitet som Runius. Det skulle i så fall vara Dalin, Bellman och Tegnér. Senare har det naturligtvis framträtt poeter som kanske varit lika populära och uppskattade, Fröding, Karlfeldt och andra. Men, som sagt, folket älskade Runius för hans glada rim och lustiga infall. Hans ljusa dikter gick direkt till folkets hjärta.

Emellertid uppstod Johan Runius från sin grav. Närmare hundra år efter hans död skrev en litteraturhistoriker vid namn Ewert Wrangel en doktorsavhandling över det karolinska tidevarvets diktning, och i denna avhandling liksom i senare Bööks "Stridsmän och sångare" får Runius fullständig upprättelse. I den senare avhandlingen skriver Böök, att Runius var omätligt populär. Hans dikter mottogs med jubel.

Johan Runius var prästson, men den tidens präster hade det inte alltför fett och hela den unge Johans uppväxttid var fylld av försakelser. Kanske berodde prästfamiljens fattigdom även till någon del på att den gode prostens hade dålig förmåga att hushålla för sin familj, ty det finns kungsord på att "prosten i Larv var en riktig slarv". Man må dock betänka att det också finns ett gammalt ordstäv som säger, att prästasäcken är utan botten. Förmodligen ett ord till minne av den tid då snart sagt alla resande skulle tagas emot i prästgården. Det var ont om gästgivargårdar. Prästgårdarna skulle stå öppna för de resande. Under sådana omständigheter kunde det inte bli vidare fett för prästen, allra helst om han hade en fattig församling.

Emellertid kom den unge Johan till den ålder då han skulle

sändas i skola, och förmodligen tillbringade han sin skoltid i Skara. Han hade gott läshuvud, men gjorde sig också känd som en glad och yr pojke. Han var för övrigt hela sitt liv känd för sitt goda humör, sina lustiga infall och sina glättiga rimlekar. Det var föröftrigt redan under skoltiden, som han började skriva vers och det sägs, berömlig sådan. Han ägde redan tidigt förmågan att ge god form åt sina tankar. Den blivande diktaren kunde spåras redan på ett tidigt stadium.

Emellertid dog fadern och då Runius sedermera kom till Upsala för att fortsätta sina studier, det var år 1700 och Runius var vid det laget 21 år, var han fullständigt medellös. I sin villrådighet skrev han då till professor Lundius vid universitetet en böneskrift på vers, avfattad på inte mindre än fem språk, däribland latin. I denna skrift omtalar han hur han drives hit och dit som ett rö, och att han intet har i denna världen.

"Min ungdoms studier, som nyss upprunna liljor
av motgångs bistra köld i späda blomman dö".

Sanningen i dessa ord fick Johan Runius uppleva tre år senare då han måste sluta sina studier i Upsala för att söka anställning. Men det goda humör som fört honom genom alla svårigheter, och även i Upsala gjort honom känd som en glad och lustig själ, förmådde inga bekymmer slå ned.

Efter sin korta Upsalasejour blev Runius handsekreterare åt riksrådet greve Nils Stromberg, och till hans syssla hörde också att undervisa grevens unge son.

Mellan åren 1705—11 var greve Stromberg generalguvernör i Estland, sedermera även guvernör över Livland och Kurland. Runius medföljde hela tiden, och då Stromberg efter svenska arméns nederlag i Riga återvände till Sverige var även Runius med, fortfarande som handsekreterare. Han innehade föröftrigt denna befattning till strax före sin död. Hela sitt liv hade han dragits med lungtuberkulos, men han var ändå hoppfull. Han ville nu ge sig dikten helt i våld.

Det kan synas tragiskt detta, att just som han äntligen utslutande ville ägna sig åt sin litterära gärning, måste han sluta sina dagar, men Runius ljusa tro följde honom genom alla skiften och ända in i det sista var han hoppfull angående sitt vederfående. Han trodde att sommaren med sin sol och värme skulle återställa honom. Därför skrev han också:

"Har Maji varit svår för Runius
så gifver honom Gud en rolig Junius".

Nå, det kanske kan sägas var en rolig junius att slippa sina plågor. Han fick nämligen aldrig uppleva den sommar, som han väntat på med sådan förtröstan.

Johan Runius var en märklig skald. Visserligen skrev även han, liksom Lucidor med flera dåtidens poeter, begravnings- och bröllopskrifter, med sådana titlar som exempelvis begravningskriften "Ämbets- och ähretappa", men han skapade även dikter som "Nimrods skäkta. Till Götheborgs beröm", där han skrivit en hexameter som av kännare säges vara "närmare det latinska versmättet" än hans föregångares verk, och som sedermera blev till ledning för hans efterföljare, bland annat skalden Nicander. Ävenledes sysslade han med filosofisk dikt, som "Air öfwr Werldenes fåfångligheter", där han bland annat ironiserar över dem, som är stolta över sina anor, titlar eller kläder:

"Af Dinä kläder
och förfäder
blir Du ingen adelsman
— egen dygd är adel sann".

LITTERATUR

Ur trälarnas historia

Ivar Lo-Johansson: *Statareliv*.

Jan Fridegård: *Trägudars land*.

Båda utgivna på *Folket i Bilds förlag (FIB:s folkböcker)*.

Pris för vardera kr. 1:15.

Det finns två gamla lögner om Sverige, som vi borde ha råd med att avliva. Den ena lögnen förtäljer oss, att det inte finns några analfabeter i vårt land, och inför detta påstående bröstar vi oss och känner oss som ett alldeles särdeles framstående kulturfolk. Vi låter med tillfredsställelse och medlidande våra blickar stanna vid Kambodja och liknande exotiska stater och finner, att dess folk står synnerligen lågt i jämförelse med oss storsvenskar.

I sitt företal till "Statareliv", en liten bra bok, som Ivar Lo Johansson utgivit på Fibs förlag i så kallad folkupplaga — d. v. s. att den är billig vad priset beträffar! — talar han om, att analfabetismen härskade så sent, att den satte spår i hans föräldrars och farföräldrars liv. Analfabetismen — jag kallar den så bara för att verka lärd! — härskar ännu i gamla Sverige, trots att den verkar låghalt och illa medfaren efter alla duster med skolorna och arbetarnas egen bildningsverksamhet. Men hur många arbetare är det inte i denna dag, som inte kan läsa rent innantill utan att snubbla och som inte kan fatta innehållet i en tidningsartikel, som exempelvis talar om, hur mycket smör och kött man har att hämta på ransoneringskorten!

Den andra lögnen förtäljer oss, att slaveriet och särskilt livsegenskapen aldrig funnits i gamla Sverige. Vi bröstar oss och sjunger vid punschglaset om "frihetens stamort på jorden".

Märkvärdigt hur lätt man anammar en lögn, om den är behaglig och ändamålsenlig!

Minns ni legohjonsstadgan? Det är annars inte så allra värst många år sedan den upphävdes. Den förbjöd bl. a. tjänstefolket

Den första juni 1713, alltså på sin födelsedag, slutade Runius sitt liv endast trettiofyra år gammal, och han begravdes på Maria kyrkogård. Men år 1759 härjades kyrkan av en våldelig sådan våldsamhet att till och med kyrkogården och gravarna förstördes. Runius gravplats är därför okänd, men den som eventuellt tänkt besöka hans grav kan istället förskaffa sig hans dikter, ty det gravmonumentet består genom tiderna. De notogs med högsta förtjusning då de året efter Runius död utkom i samlad upplaga under titeln "Dudaim". Del I heter "Andelige blomnor", del II "Werdslige lilior" och del III slutligen, som följde med den nya upplagan av 1733, heter "Sinnekryddor".

Då man tar del av Runius dikt och liv blir man, trots all hans egen glada syn på livet, vemodig till sinnes. Man har här att göra med en verklig skald, en diktarbegåvning av Guds nåde. Men livet knäckte honom alltför tidigt. Och säkerligen bar ungdomens försakelser skulden till att han dukade under för folkfienden tuberkulosen, att han måste dö ung trots sin glada själ och sin längtan efter sommaren den väna.

Emil Hagström.

på landet att lämna sin anställning på annan dag än fardag. Drängen städslades på exempelvis ett halvår. Han kom till en husbonde, som gav honom "blå välling å sur sill", för att tala med Fröding och han fick arbeta som ett djur. Han stod inte ut. Han gick sin väg före den avtalade tiden. Han avvek ur tjänsten, som det hette, d. v. s. att han helt enkelt rymde. Följden blev den att husbonden satte polisen på spåret. Drängen greps, ställdes inför rätta och dömdes till straff. Jag har suttit vid många bondting i min egenskap av tidningsman, och jag skulle kunna känna mig smått förmögen, om jag fick en krona för varje domstolsutslag angående avvikelse ur tjänsten, som jag själv hört avkunnas. Jag skriver detta för att bevisa, att det inte är så allra värst länge sedan träleriet fanns här hemma.

Är statareeländet ännu helt och fullt likviderat?

Statarna ha alltid haft ett helvete på denna jord. Minns ni, hur det gick för dem, när de för ett trettiotal år sedan försökte sammansluta sig i fackföreningar för att få någotsånär drägliga levnadsförhållanden? Om ni slår upp tidningarna från den tiden, ska ni snart finna fotografier av statarefamiljer, som vräkts ut ur bostäderna. Där står det enkla bohaget i kallt, hållande höstregn, och ett par poliser står på post utanför statarebaracken för att se till, att den havande statarehustrun eller den sjuka gamlingen inte är oförskämde nog att gå tillbaka in i baracken för att söka skydd för regnet och kylan i de svåra stunderna.

Legohjonsstadgan, för att nu återvända till den, innehöll bestämmelser om "husagan". Jag har släktingar, som i sin krafts dagar var bruksarbetare och som mer än en gång blev uppkallade på kontoret för att få prygel. Det är att märka, att bruksarbetaren inte behövde ha begått den påstådda förseelsen i sitt arbete. Nej, brukspatron hade även rättighet att lägga sig i hans privatliv.

Och ändå har vi aldrig haft något slaveri här hemma!

Och skråstadgan, som bestämde in i minsta detalj, när lärlingen och gesällen skulle äta, sova, gifta sig och få barn!

"Blott barbariet var en gång fosterländskt", skrev Esaias Tegnér.

Det är rätt underligt att se, vilken roll barbariet har spelat i vårt samhällsliv. Det har spelat större roll än vad vi i vår överkultivering är villiga att medge.

Framför mig ligger en bok, som är skriven av Jan Fridegård, (fortfarande Fibs billiga böcker!) som heter "I trägudars land". Jag har läst den i ett sträck utan att kunna lägga den ifrån

Billigare än en biobiljett

ÄR FIB:s FOLKBÖCKER.

Kan dessutom ge nöje och förströelse till flera.

Nu utkommen

TRÄGUDARS LAND

av JAN FRIDEGÅRD.

LÄS VAD PRESSEN SÄGER:

"Trägudars land" är troligen det förnämsta svenska prosaverk, som publicerats det skickelsediga året 1940. Helhetsintrycket av "Trägudars land" är, att vi fått ett nytt mästerverk". Arbetet.

Pris 1:15, inb. 2:25 + oms.

Köp den i dag i Din bokhandel eller av FIB:s ombud eller direkt från

FOLKET I BILD

Box 118, Stockholm.

PINGST

Natten står ljus
över ängar som bida
drömmande tysta
i vindlös ro —
vänta på undret
som snart skall skrida
fram över daggen
på gyllene sko.

Pingstundrets morgon
ur natten skall tändas
tystnaden brista
i fåglars kör —
blommornas kalkar
mot solen vändas
öppnas i dofter
när trollspöt dem rör.

Tyst vill jag vandra
i gryningens timma
hän mellan björkarnas
vita ljus —
undret i allt
som lever förnimma
gömt i den första
blomvindens sus.

NILS THORÉN.

mig. Boken ger ett avsnitt ur trälarnas historia, och det är främst därför, som den fångat mig så starkt.

Här är beviset för att vi ljuger, om vi säger, att svenskt folk aldrig har varit slavar!

Även om vi bara har vanlig folkskolebildning, så har vi dock fått läsa om vikingatidens folk — våra förfäder. Vi läste om hövdingar, kämpar och trälarna. Vi måste alltså veta, att slaveriet fanns. Vilka var herrarna, och vilka var trälarna? Skolböckerna upplyser om, att krigsfångarna blev trälarna. Men man kunde ju besegra närmaste granne, antingen i öppen strid eller genom lönnmord och mordbrand, och ta hela släkten som trälarna — starka, friska och frimodiga män och kvinnor. Och man kunde ta upp ett och annat i ödemarken utsatt spädbarn och utbilda detta till träl.

Ny födda barn kunde sättas ut i skogen till föda åt vilddjuren av många skäl. Det var inte nödvändigt alls, att barnet var vanskapat och krent, för att detta öde skulle vederfaras det. Gudarna, i detta fall trägudarna, gav tecken, som man måste lyda. Det var många förstföderskor som med torrgrätna ögon och mjölken rinnande ur de fyllda brösterna, som Jan Fridegård skriver, vakade i långa, svarta nätter i sorg över sitt barn, som hövdingen satt ut i skogen. Hövdingens vilja var lag på boplatsen.

Jan Fridegård bok handlar om ett upptaget barn, som man hittat på en holme och som därför fick namnet Holme. Gudarna

Pensionsstyrelsens ...

(Forts. fr. sid. 8)

till ett av sanatorieläkare eller annan lungspecialist utfärdat utlåtande, innefattande yttrande i bland annat utbildningsfrågan.

Bland förutsättningarna för bidrag till yrkesutbildning från pensionsstyrelsen har tidigare även angivits en ur utbildnings-synpunkt lämplig ålder. Om således en lungtuberkulos ur medicinsk synpunkt väl lämpar sig för yrkesutbildning, kan för hög ålder utgöra kontraindikation, med resultat att pensionsstyrelsen anser sig icke kunna lämna bidrag till ändamålet. Här kommer man i vissa fall i en föga behaglig dilemma. Jag tänker särskilt på sådana, icke alltför sällan förekommande fall, där pensionsstyrelsen beviljat en person i — låt oss säga 25-års-åldern folkpension på grund av lungtuberkulos. Fallet följes under ett antal år (på sätt jag tidigare beskrivit) och så småningom framgår, att vederbörande återvunnit sin hälsa i sådan grad, att han icke längre är att anse som invalid i folkpensionslagens mening, men likväl icke bör återgå till tidigare utövad sysselsättning, som kanske bestått av vanligt grovarbete. Han bör hava ett mindre tungt arbete. Han är emellertid kanske nu i 35-årsåldern eller mera och yrkesutbildning kan icke komma i fråga.

I en dylik situation återstår i allmänhet intet annat att göra än söka inrikta vederbörandes ansträngningar på att erhålla ett lindrigt arbete utan föregående yrkesutbildning. Jag föreställer mig emellertid, att därest de förutnämnda sakkunnigas förslag om yrkesskolesanatorium, eftervårdshem, verkstadshem m. m. bleve förverkligade ökade möjligheter att hjälpa personer av denna kategori otvivelaktigt skulle kunna vinnas. Vid åtminstone någon anstalt av nyssnämnda slag borde till exempel kunna anordnas speciella kurser med syfte att underlätta möjligheterna till anställning av lämpligt slag eller eventuellt till igångsättande av någon egen verksamhet.

hade antagligen givit något tecken, eftersom det mörkhåriga och svartögda krypet togs om hand, eller också var det så, att hövdingen behövde arbetsfolk på gården. Den mörkhåriga sattes i smedjan och blev med tiden en skicklig smed. Är det en slump, att den mörkhåriga blev smed? Eller fanns det smedkunniga valloner i gamla Sverige redan före Louis de Geer?

Trälén Holme blev så kunnig i sitt yrke, att han blev herre i smedjan och fick två hjälpare, som måste lyda honom. Han blev också så stark, att man gärna gick ur vägen för honom. I sin kunnighet och sin styrka hade han råd att kosta på sig förakt för kämparnas barnsliga stridslekar, där de sköt på varandra med trubbiga pilar (tänk på vår ungdoms bajonettfäktning på "heden!") och han torde grina försmädligt åt hövdingen, när denna kom med något dumt påhitt. När de andra trälarna kröpo hukande, gick han upprätt och oåtkomlig.

Smedträlen Holme segrar i sin kamp mot förtryckarna. Hur det går till, får ni läsa själva om i boken.

Och därmed är jag framme vid det, som jag hade för avsikt att säga med denna enkla artikel. Boken är måttfull och fin, fylld av stoff, som skulle kunna räcka till tio romaner minst och skriven med mejslag, sovråd stil. Man lägger inte ifrån sig den oläst!

Och en sak till som boken påminner om: Den kunnige och orädda slaven kan aldrig kuvas!

Det är skönt att tänka på det, då mänskligheten vändas under förtrycket!

Fritz Stenlund.

Vad i övrigt angår de åtgärder till förbättrad eftervård i form av utbildning vid s. k. yrkesskolesanatorium m. m., som av de sakkunniga föreslagits, torde det knappast falla inom ramen för denna uppsats att närmare ingå därpå, särskilt som redogörelsen därför lämnats denna tidnings läsare i andra sammanhang. Vad särskilt angår yrkesskolesanatoriet — och det är väl endast i denna del som de sakkunnigas förslag med hänsyn till rådande tidsläge just nu är aktuellt — är det givet, att inrättandet av en dylik anstalt skulle fylla ett verkligt behov genom de möjligheter, som därigenom bjödes att bereda lungsjuka yrkesutbildning i sådana fall, där utbildning genom pensionsstyrelsens försorg icke kunde förekomma. Styrelsens förevarande verksamhet skulle m. a. o. på ett lyckligt sätt kompletteras genom tillskapandet av ett yrkesskolesanatorium. Planerna att förlägga detsamma till Spenshult torde vara så gott som helt övergivna, men utredning och undersökningar pågå för närvarande angående vilken plats, som lämpligen bör komma ifråga. Det är att hoppas, att det icke skall dröja allt för länge, innan yrkesskolesanatoriet står färdigt att mottaga sina elever.

Efter genomläsandet av ovanstående redogörelse ställer måhända en och annan frågan, i vilken omfattning — rent siffermässigt sett — bidrag från pensionsstyrelsen hittills utgått till yrkesutbildning åt lungsjuka. Med hänsyn till uppläggnings- och den statistik, styrelsen årligen för över sin invaliditetsförebyggande verksamhet, kan upplysning lämnas endast om antalet under varje år avslutade utbildningsfall. Detta antal utgjorde beträffande de lungsjuka för varje år under femårsperioden 1936—1940: 1936 7 st. (1,5 % av samtliga under året avslutade utbildningar), 1937 11 st. (2,5 %), 1938 11 st. (2,2 %), 1939 22 st. (4,2 %) och 1940 19 st. (3,2 %). För år 1941 är den statistiska bearbetningen ännu icke slutförd, men omnämns kan dock, att under nämnda å 29 personer med lungtuberkulos avslutade utbildning med bidrag från pensionsstyrelsen. Det kan icke förnekas, att ovan angivna antal måste anses vara förhållandevis ringa. Med största sannolikhet svarar detsamma mot endast en del av de lungsjuka, som under de tider, till vilka siffrorna hänföra sig, varit i behov av yrkesutbildning. Delvis beror nog detta på att kännedomen om pensionsstyrelsens förevarande verksamhet tidigare icke varit i samma utsträckning känd inom de lungsjukas kretsar som t. ex. bland de vanföra, vilkas intressen i förevarande hänseende ju för övrigt i mycket stor utsträckning tillvaratagas av rikets vanförestalter. Ehuru jag icke kan giva något belägg därför i siffror, har jag emellertid under de senaste åren kunnat konstatera en otvetydig ökning av antalet inkomna ansökningar om yrkesutbildning åt lungtuberkulösa (ovan angivna siffror angående de avslutade utbildningsfallen visar ju också en märkbart stigande kurva). Om detta kan bero på att genom den ofta omnämnda utredningen om tuberkuloseftervården uppmärksamheten i högre grad än tidigare blivit riktad på de tuberkulösa utbildningsproblem eller på andra omständigheter lämnar jag därhän. Det är i alla händelser ett faktum, att den utväg till ökade möjligheter till självförsörjning, som pensionsstyrelsens yrkesutbildande verksamhet öppnar, synes vara på god väg att vinna allt vidsträckt användning även bland de lungtuberkulösa. Det är min livliga förhoppning, att därigenom för många av dem en eljest dunkel och oviss framtid skall komma att gestalta sig ljusare och tryggare.

MÄSTERVERKET

Av Ester Sjöblom

— Ja du, den killen han är nog större konstnär än både jag och hela surven.

— Och större diktare än jag någonsin drömt om att bli.

Två yngre män traskade fram på den smala stigen i förortskogen. Av resonemanget att döma var båda konstnärer på var sitt område, och deras yttre bar sannerligen syn för sägen.

Deras mål var en liten röd stuga. Där klev de bara på som barn i huset och mottogs också med samma nonchalans som vanligen kom husets medlemmar till del.

Värden satt på en kudde framför brasan vid den öppna spisen. Det fladdrande eldskenet skänkte rummet en underlig stämning av åttiotalsklärobskyr. Och mannen på kudden verkade dubbelt romantisk och överklig med sin skarpa profil och långa, gula lejonman. Han hette Pausanias Blom. Det var också om honom de båda nysskomna fällt orden härövan.

Pausanias var nämligen konstnärsklickarnas snille. Den som alla samlades till som malen till ljuset. Visserligen hade aldrig någon sett ett arbete av Pausanias hand. Men var och en visste ändå bestämt att den dag ett sådant skådade offentlighetens ljus så skulle allt annat förblekna.

Inte ens ute i stugan fanns något som skvallrade om vederbörandes arbete. Vännerna fick nöja sig med att kasta vördnadsfulla blickar på en garderobsdörr, till vilken Pausanias alltid hade nyckeln i fickan.

Nu satt han och talade djupsinnigt om Strindberg, medan åhörarnas ögon girigt sögs fast vid talarens läppar liksom för att få ett mera bestående intryck av talarens visdom.

Då och då knakade det till i väggarna som om gengångare från fordom velat protestera mot en visdom som övergick fattningsförmågan.

Plötsligt rusade emellertid Pausanias upp med ett rop eller kanske rättare ett vrål:

— Nu har jag det . . . Jag har det!

Därmed tog han sin hatt och störtade på dörren. Vännerna följde förskräckta efter.

— Han har blivit tokig, viskade den ene.

Pausanias bekymrade sig emellertid föga om dem. Han bara stormade framåt i mörkret, vilt fåktande med armarna, medan han talade osammanhängande ord.

På det sättet gick färden in i staden, där folk förfärade vek undan och poliserna tittade misstänksamt efter sällskapet. Först på Norrbro stannade Pausanias för att med längtande blickar betrakta strömvirvlarna.

— Han tänker väl aldrig hoppa i? undrade vännerna, och skyndade fram.

Pausanias mera kände än såg deras närhet. Med en teatralisk gest pekade han neråt och sade:

— Det finns där . . . Jag visste det . . . endast jag . . . jag i hela världen. Nu måste jag visa dem . . .

Sedan rusade han bort från vännerna.

Några dagar senare uppenbarade sig en förgrämd Pausanias på stamlokuset. På vännernas stumma frågor svarade han:

— Det är förbi. Allt är slut . . . hela mitt livsverk.

Vännerna tittade slagna av förfäran på varandra. Om jorden gått i spillror kunde olyckan inte ha varit större.

— Men . . . va' — vad var det för något? Det går väl att hugga i igen?

— Hugga i på nytt. Ni anar inte. Det var en roman. En symfonisk roman. Jag fick idén av strömmens virvlar. Jag fångade dem i ord, målade mustiga ord som ingen förut märkat. Men nu —

— En symfonisk roman?

Allt är förbi, allt är slut — — —

Vår tids ungdom

Av THOMAS

Härom dagen, kom jag in på en folkrestaurang för att intaga min enkla förtäring. Publiken var den vanliga: bleka och magra skolynglingar, nervösa kontorsfröknar, som slukade miniatyrportionerna (fattiga riddare med sylt) under det att de läste fortsättningsberättelsen i det nykomna numret av den kolorerade veckotidningen, några telefonarbetare, som åto sina medhavda, stabila smörgåsar, herrar med portföljer, som togo ett glas öl för syns skull men mest gått in på restaurangen för att låna telefonhytten o. s. v.

Stämningen var som vanligt trist och vardaglig.

Medan jag satt där, dukade servitriserna ett långbord.

— Tjugo grötfrukost, beställdes det i kassan.

På denna restaurang förekommer ofta så kallad massutspisning.

Ibland är det skolresebarn och ibland medlemmar av någon kongress, som inackorderat sig i maten här. Men idag skulle det komma en särdeles utvald grupp ynglingar. Det var poj-

— Visst. Jag rusade hem och skrev natt och dag tills jag slutligen svimmade över alltsammans. När jag sedan vaknade efter tre dagar låg jag mitt på golvet i manuskripthögen. Oj, oj, jag blir galen.

— Men du hade ju manuset.

— Asch manuset. Jag kunde ju inte läsa ett enda ord. Inte ett enda, hör ni. Min dåliga handstil . . . oh.

— Du minns väl handlingen åtminstone.

— Där fanns ingen handling. Det var ju en symfonisk roman. Där fanns bara tongångar i ord, som dock tydligt uttryckte förnimbara melodier. Där fanns Mozarts festliga arior och Bethovens djupa mäktighet, Shakespeares frodiga komik och Heines känsliga lyrik. Under alltsammans hörde man hela tiden strömmens virvlar dåna med en lockande intensitet.

— Jag gav hela min själ och lyckades framställa allt vad litteraturen någonsin är mäktig.

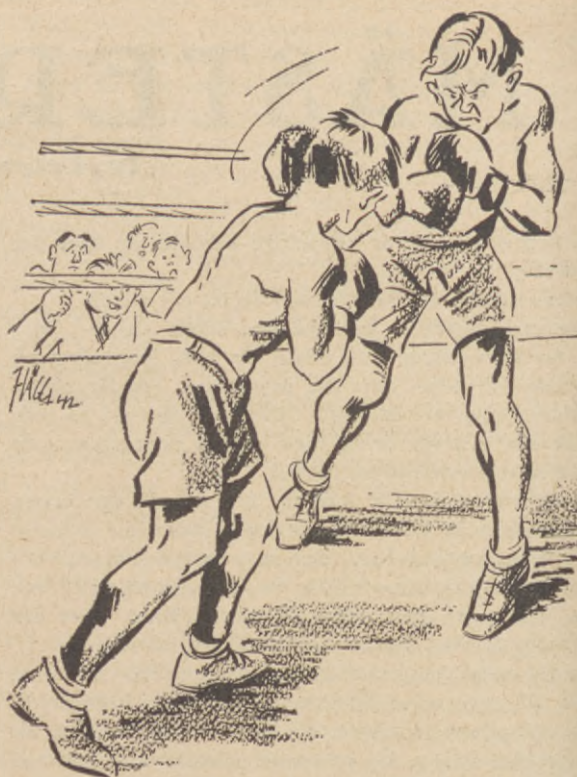
— Men . . .

— Trösta mig inte! Allt är förbi. För mig är livet inte värt att leva.

Därmed försvann Pausanias från stamloket, medan vännerna undrande tog in påfyllning i kaffekannorna.

— Nu gör han av med sig, var den allmänna meningen.

Men Pausanias var mera praktisk än de räknat med. Några år senare träffade en av vännerna Pausanias i Malmö. Han var då välbeställd diversehandlande.

kar från hela landet, som efter en hård kamp i respektive landsändar kvalificerat sig för deltagandet i svenska mästerskapet i boxning.

Med spänning motsåg jag pojkarnas ankomst. Och här kommo de. De voro välklädda, hyvsade och artiga. De hälsade varandra med glada leenden. De drucko mjölk litervis och länsade den ena grötkarotten efter den andra. I den avseendet voro de på pricken lika alla andra matfriska, svenska pojkar.

Det var stil på pojkarna. De hade välgymnastiserade kroppar och rörde sig rytmiskt. Men ändå!

Det var något fel med pojkarna!

Först var det den saken, att knappast någon av dem hade näsbenet kvar och att de flesta hade blomkålsöron. Det var minnen efter hårda bataljer.

Vad ha dessa pojkar inte fått offra! För vad? Jo, för äran.

Som tidningsman har jag upplevt en hel del, och naturligtvis har jag också sett en boxningsmatch — inte en gång utan många! En boxningstävling kan bli en fest, om allt är som det ska vara. Kämparna i ringen äro vältrimmade och smidiga, och de liksom dansa på golvet. Spänningen är hög. Vem skall vinna.

Boxning kan vara god sport. Men!

Cirkus är fullpackat från golv till tak. Publiken sorlar och på de billigaste platserna högst uppe under taket ställa några berusade till slagsmål.

Ett ojämnt par är uppe i ringen. Det är en blek och gånslig pojke, som fått en bredaxlad, undersattsig "slugger" emot sig. Den gånslige har fått ögonbrynet spräckt och blodet rinner ner i ansiktet. Just på såret slår sluggern in den ena fullträffen efter den andra.

Publiken vrålar:

— På honom igen! Han blöder! Ge honom en till!

(Forts. å sid. 18)

EN MELODI

AV

SID ROLAND

Det var dans på storlogen till Anders Jonssons gård. Ungdomen från de närmaste byarna hade kommit tillsammans. Nu skulle de roa sig riktigt ordentligt ända fram på småtimmarna. Äntligen hade det ansträngande sommararbetet på åker och äng släppt ifrån sig pojkarna och flickorna. De arbetsfyllda oxveckorna med sitt slit och släp voro bortglömda. Nu tänkte man inte på någonting annat än att roa sig.

Spelman var gamle Kristersson, och han ansågs vara den skickligaste dragspelaren utefter hela kusten. Men så hade ju gubben Kristersson i snart femtio år trakterat ungdomen med taktfast, medryckande musik. Han spelade bara vad vi nu kalla för gammal musik. Det där "tingel-tanglet" till musik som man fick höra i radion och på grammofonskivorna, det skulle aldrig falla gubben Kristersson in att dra på sitt gamla spel, även om han kunnat. Nej det skulle vara musik som det var fart och kläm på . . . Det var någonting att komma med, det, sade gubben och övertygade helst med en av sina gamla valser.

Den ené efter den andre av Kristerssons gamla spelkamrater ute i socknarna hade lagt upp. Många utav dem voro ju också döda. Så fanns det ju en del av de yngre som övergått till den moderna musiken, ty i dessa trakter fanns det minst två spelmän i varje by. Men dessa överlöpore talade Kristersson aldrig om. Han ansåg dem vara förrädare mot det gamla och hederliga.

Musik skulle det vara så att folk dansade tills svetten rann i

strömmar och dammet stod som tjocka murar omkring spelemannen. Då först var den gamle nöjd och belåten. Vid enstaka tillfällen då anden föll på honom kunde han också sjunga till någon av sina gamla valser. Han hade en dov, mullrande röst som säkert varit någonting enastående på sin tid. Nu började den verka litet sprucken och sliten, den var utkörd och väntades bli kasserad som en utnött grammofonskiva när som helst.

Tre flämtande fotogenlampor kastade ett dunkelt, fantastiskt sken över gubben Kristersson, där han krokryggig satt i sitt hörn med sitt gamla spel i knät. Han blick vandrade ut i mörkret, som skymtade genom den öppna dörren. Det var minnen, återigen minnen, som döko fram. De kommo och gingo, dessa orediga tankar, blandade bort sig med varandra och försvunno, lämnande plats åt andra.

De knotiga fingrarna löpte upp och ner på det gamla spelets nötta tangenter, och bälgen flåsade efter luft. Luft, luft, mera luft. Sög in och blåste ut det genom de nötta stämmorna, likadant som den nu gjort i årtal.

Vilket ljud, vilken takt! . . . "Den som kunde stå stilla när gubben Kristersson var bäst i tagen måste endera vara stendöv eller lam!" sade en gammal gumma borta i ett hörn. Själva var hon det senare.

Men gubben Kristersson tycktes ej märka vad som försiggick runt omkring. Han bara spelade och spelade. Så fort den ena biten tog slut, började en annan. Den här kvällen tycktes han vara alldeles outtröttlig. Det var ju redan midnatt men gubben hade ej gett sig tid till någon vila.

— Så hade han spelat då de voro unga, nickade en annan gamling till gumman som var lam. Gumman log. Åt minnena hur de dansat efter de Kristerssonska melodierna tills de inte orkade röra en fot.

Det lilla nötta spelet fyllde logen med toner, som vidare silades ut genom dörrar och gluggar, smög sig in bland träden, som tysta och mörka stodo tätt kring byggnaden. Det var en gammal känd melodi som de hört förr och som de lyssnade till.

Det var de stora, ändlösa skogarnas brus och vindarnas lek bland skyhöga furor. Än steg ljudet, det lät som storm ute bland skären, ibland som full höststorm . . . Än dog det sakta bort,

men började igen, innan den sista tonen försvunnit ute i skogen. Nu var det vågornas muntra gluckande mot en båtstav, som sakta gled fram på en lätt krusad sjö, det var vassens lätta skrap mot bätkantens de hörde. Så blev återigen ljudet starkare. Nu var det älvens sjungande sång, forsens hotfulla, bevingande rop då den härsklysten slungade sig utför branterna mellan branta nipor.

Dansen gick med sugande fart. Alla, även de sist komna sommargästerna måste dansa. De voro som fångade av musikens trollmakt, av ett flämtande, stönande spel på ett par darrande gubbknän. Ingen visste vad musikstycket hette. Det var heller ingen som frågade.

Slutligen slutade musiken, tvärt mitt i en tongång, dess trollmakt gav vika. Återigen hördes prat och skratt. Gubben Kristersson ställde varsamt ifrån sig spelet och tog fram sin pipa. Stoppade och tände, därpå försjönk han återigen i tankar.

De sist komna sommargästerna gingo ut ur den kvava byggnaden. De gingo ned till älvstranden och satte sig på en stenhäll. De voro varma efter dansen, men muntra. Och en stor gulblek månskiva hängde ovanför den sexkantiga storlogen.

— Vilken musik, sade en utav damerna lågt. — Vad säger du Sven? Du förstår dig väl på sådant där!

En ung man som satt tyst vid hennes sida vände sakta på huvudet. Men svarade ingenting.

— Tyst, tyst, viskade en av de andra herrarna. — Den store kompositören Sven Åhrland håller på att skapa musik.

Sällskapet skrattade. Tystnaden var bruten. Sven reste sig med ett uttryck som en nyvaknad.

— Mitt herrskap, det är augustimånken. Se! Och där nere ligger en båt och längtar efter passagerare.

Samma sällskap. Fyra månader senare, på en av huvudstadens största nattklubbar. En jätteorkester spelar senaste schlagers och det stora danshavet är fyllt av dansande.

Vid ett bord strax intill musikestraden sitter Sven Åhrland. Han är ensam. De övriga i sällskapet äro uppe och dansa. Han tänder nervöst en cigarrett, kastar en hastig blick på musiken, tänder därpå en ny cigarrett. Den förra har han glömt. Han väntar på någonting.

Så tar melodien äntligen slut. Man återvänder till sina bord. Åhrlands sällskap sitter runt bordet.

— Mina damer och herrar, skriker jätteorkesterns batterist i sin megafon. — Det är oss en ära att i afton för första gången få spela Sven Åhrlands senaste melodi, tangon "Skymning".

Musiken spelar upp. De otaliga instrumentens toner flöda samman och smyga sig snyftande genom salarna. Man omringar Sven Åhrland och gratulerar, högljudda och skrattande människor trycka hans händer. Han vänder med ett generat leende bort ansiktet. Så dansa de ut på golvet. Vid Åhrlands bord sitter endast en dam kvar. Hon lyssnar andlöst till de smäktande tonerna

Det är samma melodi som den där halvfnoskige gubben spelade

Gevaert Express Superchromfilm
28°
tillförsäkrar Eder under alla väder-
leksförhållanden bästa resultat.

Vår tids ungdom. (Forts. fr. sid. 16)

Och snart ligger den gänglige ynglingen medvetlös på canvasen. Han är utslagen.

Jag kan inte hjälpa, att jag finner det hela vidrigt. Stämningen runt arén är precis densamma, som när jag en gång i min ungdom såg en tjurfäktning i Spanien. Då kräcktes jag av vämjelse.

Ynglingarna låta deformera sina anleten blott för ärans skull. Men se de inte själva, att de äro marionetter i ett spel, som dirigeras av sådana, som aldrig skulle våga ta emot ett knytnävsslag!

De sprattla i ringen för att dra ihop stora pengar åt arrangören.

Och publiken vrålar av förtjusning, när den får se blod. De ha satt upp ett ideal, dessa ynglingar. De vilja likna de romerska gladiatorerna. Göra de det?

Varför vilja de inte likna de kristna martyrerna, de som gingo sjungande mot arenans lejon och som togo emot döden med ett leende? Nej, tidsandan är inte sådan. Den nävstarke ska segra över den svagare. Det kallas god sport.

En god sportsman består mera av muskler än av själ och anda. Atminstone ser den vrålände publiken saken ur den synvinkeln.

Vad fattas idrotten?

Den är ensidigt inriktad. Dess få gester mot det "kulturella" ha väl närmast kommit till för att "det allmänna" ska lossa på pungen, när det gäller anslag.

Idrotten är tom, skrikande tom.

Och just när jag skrivit detta, faller en artikel under mina ögon. En idrottsledare skriver:

"Talet om samarbete mellan kyrka och idrott tycks vara fåfängt. Eller också skall detta samarbete bestå i att kyrkan pressar och idrotten ger efter. En viss flathet synes förekomma i högsta ledningen, som måhända känner sig osäker om i vilken grad den skall hålla på, att idrott skall vara idrott och inte en blandning av religion, nykterhet, folkbildning och liknande".

Sedan man skalat bort religion, nykterhet och folkbildning kan det inte gärna återstå så allra värst mycket av en ideell rörelse, som idrotten påstår sig vara.

Behöver man vara idrottshatare för att man påstår detta?

på logen i somrar. Riktigt densamma är det dock inte, men hon känner igen den.

— Vilken melodi, Sven, viskar hon och lägger sin lilla hand på hans. — Tänk vilket förträffligt uppslag den där augustinatten där ute vid logen . . .

Åhrland vänder ett alldeles allvarligt ansikte mot sin bordsdam.

— Uppslag! Ja visst, det kan man ju kalla det! Vad tror du den där vithårige gubben skulle säga om han hörde sin melodi spelas av ett hypermodernt jazzband?

— Låt oss dansa. Tangon är jätte, helt enkelt, viskar hon.

De glida ut över det spegelblanka dansgolvet, förda av tonerna från senaste schlageren. "Skymning" — av Sven Åhrland.

Hemslöjd OCH handarbete

Kavelfrans

En trevlig och lättgjord avslutning på olika handarbeten.

Att slå kavelfrans är en gammal konst, som man nu börjar ta upp igen och använda på diverse moderna textilier och inte bara, som förr, på allmogenbetonade hemprydnader. Den är ytterst enkel att utföra och går även fort, men man måste vara två att göra den. Materialet är ju också billigt: en träkavel och några restgarner i önskade färger, det kan vara bomull, linne eller ullgarn. Av något starkt garn t. ex. DMC eller linnetråd i en diskret färg tager den ena arbetande parten en 2 meter lång garnända och knyter samman så att det blir en ring. Exakt mitten härav lägges dubbel om kaveln och fasthålls av den andra parten med mönstergarnet (som kan löpa från en spole eller ett nystan) och tummen. Den, som har mönstergarnet, lägger sedan detta ett varv om kaveln, varefter den, som har "slaggarnet" knyter till medelst att en gång föra den på höger hand vilande öglan genom den, som befinner sig på vänster hand. Öglorna föres långt isär, mönstergarnet lägges ett varv om kaveln och "slaggarnet" knyter åter till o. s. v. Hela tiden måste man föra högra handens ögla genom den vänstra. Den, som för mönstergarnet får se till att detta ej lägges för hårt om kaveln, ty då blir det svårt att skjuta av den färdiga fransen från denna. Då man byter färg klippes garnet endast av en bit ifrån och får hänga. Ändarna fästes sedan in i fällen på det arbete, där fransen skall placeras.

Patienternas Förening

Telefon:
23 40 10

Postgiro:
3721

Alla handarbetsgarner erhållas fördelaktigt från Otto Elmgrens A.-B. Särskilda fördelar äro: firmans enorma sortering av alla slags garner samt lägsta möjliga priser.

Otto Elmgrens AB.

L:a Nygatan 19

STOCKHOLM

Den ena bilden här visar arbetets gång och på den andra se vi en kavelfrans monterad på en duk av grått silduklinne, (kupongfritt). Fransan är utförd med blått, brunt och vitt lingarn och samma garn och färger ha använts till korsstygnsmotivet.

Carin Kernell-Karkoff.

Sävsjö Sanatorium

PRIVATSANATORIUM FÖR LUNGSJUKA.
(Beläget å Småländska höglandet)

Modern utrustning. Moderna bekvämligheter, varmt och kallt vatten. Särskilt toilettrum i de flesta rum.

Prospekt erhålles under adress Sävsjö.

Patienter emottagas även för kortare tids vård, t. ex. under väntetid till annat sanatorium eller för eftervård.

Avgifter Kr. 10:—16:50 pr dag.

Överläkare: Doktor Georg Ideström, tel. Sävsjö 260.

PATIENTERNAS SPALT

Från Bohuslän.

Här i Bohuslän finns det inte endast klippor och kala saltstänkta stränder som vissa Västkustvalser vill göra gällande. Nej, innanför de svallande bränningarna ligger leende jordbruksbygder, inga stora milsvida slätter kanske, som i sydligare, svenska landskap, utan åkrar och ängar idylliskt inklade mellan skogklädda berg och blå insjöar.

En bland de största av dessa insjöar är Hällungen. På söder-slutningen mot sjön ligger Svenshögens Sanatorium och dåsar i solgasset.

Det är mera sällan som Status berikas med någon insändning från oss här på Svenshögen, men varför skall inte en bohuslänning någon gång släppa lös eventuella anlag och försöka sig på författaryrket. Och nu när det gynnsamma tillfället kommit vill jag berätta lite om hur vi efter bästa förmåga fördriver tiden här.

Nyårsafton firades med en storstilad kabaré, som skördade endast god kritik, där fanns sång och musik, sketcher och dialoger, de lokalbetonade kabarévisorna voro skrivna av nöjeskommitténs ordförande, ett geni på det området som borde vara värd att nämnas i dagspressen.

I januari bröts stillheten av en tävlan i corona och dam. Tävlingen var uppdelad i tre klasser, en corona för damer, en corona för herrar och en dam för herrar. Ett första och ett andra pris voro uppställda i varje klass. Första pris utgjordes av en tennpokal. Undertecknad hade äran att åt sig säkerställa första pris i damspel. (Det var bara detta jag ville tala om, annars hade nog aldrig denna notis blivit skriven).

I februari hade Svenshögens nystartade O. T. K. med radio-tjänst som förebild, sitt första (vi får väl hoppas att det inte också var det sista) framträdande inför offentligheten. Det var en dam och fyra manliga individer som skulle visa sig på styva linan. Omkring tre minuter skulle varje talare få disponera över. Nåja, det blev ju lite si och så med den saken, men kraftiga applåder avlöste varje talare. Det delikataste ämnet var som sig bör anförtrött åt damen i sällskapet, hon hade att tala över "kyssen", vilket hon också gjorde på ett mästertligt sätt, och efter att ha försäkrat de närvarande om att kyssen, trots sina hygieniska nackdelar aldrig går att utrota, avbröts hon av smattrande applåder.

I friskaste minne bevarad står väl ändå Påskkabarén som blev en verklig succé. För att göra det hela lite mera tilldragande döptes den till Påskägget. Samlingssalen var fullpackad med förväntansfulla åhörare. Ridån gick upp och Runes orkester spelade upp för fullt, två tvåradiga och en mandolin. Sångarfemomenen Anna-Lisa och Elon visade sin förmåga på sångarkonstens område och applåderna hotade att lyfta taket. Sedan avbröt sång och musik, musik och deklamation varandra tills den manliga baletten dansade in till tonerna av Disciplinmarschen. Först kom "Strecket" sedan "Moss" och sist i raden allas vår "Kalle". Vad dessa tre glada komiker utförde i dansväg är omöjligt att med penna beskriva, inte den mest humo-

ristiske författare skulle med en beskrivning kunna göra dem rättvisa. Något sådant måste skådas. Det blev en verklig succé, publiken tjöt och skrattade, skrattade och tjöt omvarannat. Därefter var inlagd en programpunkt som kallades "Hänt och Skett", där fick en del kamrater sina fiskar varma. Till sist kom avslutningssången och den roande underhållningen var för denna gång slut.

Så slutar också jag med många hälsningar till alla sanatorielandet runt, från Svenshögen genom

K.-A.

Från Västeråsen.

Solen skiner vackert från en blå marshimmel, och vårtröttheten har börjat göra sig gällande. Vilket i hög grad återverkat hämmande på studiearbetet. Under hösten och fram till jul på-gingo kurser i svenska och bokföring, och efter nyår satte vi igång på nytt. Ämnena blevo matematik, engelska och elektroteknik, och deltagarantalet var från början ganska stort, eller resp. 17, 15 och 5, vilket tillsammans utgjorde mera än hälften av icke liggare.

Det är emellertid inte alltid roligt att vara studieledare. Sötman i glädjen att se elevernas inte alltid dolda stolthet över att kunna bemästra problem, som tidigare tedde sig som rena vetenskapen, blandas med en ganska bitter krydda i form av tecken på ren apati från en del elevers sida när den första begestringen lagt sig. Man får göra bekantskap med en hel del ur rent psykologisk synpunkt intressanta objekt åt båda hållen, både snillen och slöföckar. Men det mest typiska är, att då någon finner det vara besvärligt att följa med, — vilket oftast beror på att vederbörande aldrig titta på läxorna — så heter det: "detta kan jag inte, så varför ska jag vara med längre?" Preciis som om kunskaperna skulle, utan minsta ansträngning från elevernas sida, äta sig in och fastna i medvetandet. Det går för en del, men tyvärr är det endast ett fåtal förunnat att bedriva studier på sådant sätt. Lättjan har också gjort sig påmind, och ibland har det fordrats krafttag i ord och gärningar för att få upp en del elever i lektionssalen. Främsta målet med studiearbetet har ju varit att motverka denna lättja och slöhet, vilket emellertid har varit svårt att inpränta hos somliga, som funnit sig vara sig 'self nock'.

De som hängt med tills nu, ha visat sig besitta energi och framåtanda, och det har varit ett sant nöje att hjälpa dem, och jag hoppas innerligt, att den grund som nu lagts må bli till nytta för fortsatta studier. Och att arbetet fortsättes individuellt även sedan den hägrande utskrivningen en gång blivit verklighet. Detta särskilt vad engelskan beträffar.

Min egen utskrivning står nu för dörren, och jag vill passa på tillfället att genom Status få framföra mitt tack till samtliga elever, samtidigt som jag önskar dem och min efterträdare lycka till i fortsättningen.

Slutligen de hjärtligaste hälsningar från Västeråsen.

"Ragge".

Från S:t Görans.

Fredagen den 6 mars fingo de uppevarande patienterna på S:t Görans Sjukhus mjuka upp sina skrattmuskler vid en roande underhållning under medverkan av fyra skådespelare, den gladlynte Sigge Fürst, gängliga Gustav Lövås, satiriske Douglas Håge, och den mörklockige charmören Tord Bernheim, vilka roade oss och sig själva med några av sina slagnummer ur de pågående revyerna. De sängliggande fingo begagna sig av radiolurarna, i vilka underhållningen var inkopplad.

Nöjeskommittén har fått i uppdrag att sedermera anordna underhållning varje månad, vilket vi hoppas kommer att förlänga livslängden.

Schackspelarna ha den senaste tiden varit i livligare verksamhet än någonsin tillförne. En utslagningsturnering, enligt metoden, utslagen efter 3 nollor, har spelats, varvid 12 man voro anmälda. Segrare blev 1) Holmström, 2) Wickholm, 3) Axell, 4) Öhman, 5) A. Carlsson, 6) Sandell. Dessa nämnda stodo en klass över de övriga. Nu har man åter satt igång med en schackturnering enligt seriesystem i vilket 22 man äro anmälda i tre klasser, efter vederbörandes spelstyrka.

Även det precisionsdrivna couronnespelet har haft sina anhängare, och det spelas varje dag hårda matcher där de s. k. backslagsspecialisterna draga de längsta stråna.

Till sist må nämnas att sjukhuset har fått ett par nya patienter å den manliga avdelningen — kanariefågelpungar, som sett dagens ljus vid månadsslutet. Utomordentlig fadder är herr Lundin. S:t Görans tbc-patienters U. F. håller sitt årsmöte i april.

Ritöman.

Vårglimtar från Fagereds sanatorium.

Studiecirkel på Fagered.

Så har nu äntligen den hårda vintern måst släppa sitt grepp om oss. Ännu en gång har ljuset segrat över mörkret. Vårens milda fläktar komma svepande med fågelsång och jordångor i sällskap. Och vi människor börja hoppas på livets seger över döden.

Påskhögtiden firades i år under kung Bores skräckregemente. Påskaftons morgon visade termometern inte mindre än 20 minusgrader. Under sådana förhållanden kunde man ju väntat en mera "kyllig" påskstämning. Men tack vare att våra goda "påskkäringar" kommo tillbaka från sin Blåkullafärd i rätt tid, blev den gamla traditionella påskglädjen räddad åt oss. Honnör för våra trevliga påskkäringar! Till glädjen bidrog inte minst

att en så lukullisk och numera sällsynt rätt som ägg, riktiga gammaldags "gedigna och massiva" hönsägg serverades till kvällssupén. (Märk väl inte supén). Vi trodde annars att de små näpna pullorna etablerat strejk. Men det kanske finns strejkbrytare även ibland dem.

I övrigt måste man säga att vi bli tämligen väl försedda med lekamlig spis, trots kristid och restriktioner. Eller vad sägs om en viktökning av 20 kilogram på 8 månader vilket nyligen presenterats av en manlig patient här. Och han är heller inte ensam om att gå upp i tungviktsklass, ty den s. k. "grötmedaljen" har vandrat flitigt från den ena till den andra denna vinter.

Den gångna vintern har ju varit idealisk för slädpartier. Ett hejdunderande sådant har ju också gått av stapeln här. Före starten var det ju ett bestyr och ett "schå innan man blev två". Ty det är ju inte gott att mannen är allena. Man kanske också kunde säga att det är gott för mannen, när kvinnan är allena. Ty varest "två eller tre kvinnor voro församlade" kom det gärna män som tog hand om dem så att det blev paråkning. Sålunda ordnade det sig så att det blev nio skjutsar, vilka under strålände sol och "klingande spel" ställde färden mot gränsmetropolen Älvsered.

Vid framkomsten till hotellet i Älvsered serverades kaffe, (vilket sanatet bekostade). Medelst sökaren på högtalaren ledades fram en underbar dansmusik från "någonstans i världen", och om man inte precis dansade, så försökte dock var och en att, allt efter förmåga och färdighet medelst fingrar och tår följa tonernas underbara rytm. Glädjen stod högt i tak men uppbrottets timma nalkades, och så ställdes färden tillbaka till "utgångspunkten".

Vad i övrigt nöjeslivet beträffar har det i vinter liksom andra vintrar varit bioföreställning minst var fjortonde dag, samt föreläsningar, amatörteater m. m. En Strindbergsafton har vi haft, där skådespelareparet A-vin på ett förtjänstfullt sätt tolkade den store skalden — författarens egenartade och mäktiga konstnärssjäl. En musikstund, som glädde oss alla var den, som överläkaren tillsammans med en musicerande patient höll för oss. Detta även med tanke på, att den ordnats så, att även alla sängliggare kunde höra och avnjuta den. Ävenså hade vi en pianokonsert av högstående musikaliskt värde, given av konstnärsparet Marjer Reinach som också gav oss biografier över de spelade styckenas kompositörer. Av teatersällskapen är särskilt det från Vessigebro värt en eloge för sitt trevliga och genomroliga framförande av lustspelspjäsen "Fint Folk".

En här på sanatet länge närd önskan om en golfbana tycks nu, med överläkarens och direktionens benägna tillmötesgående, samt några ädla givares bidrag, äntligen gå i uppfyllelse. Det kommer att bli verklighet så fort marken lämpar sig för "nyordning". Ett berömvärt arbete ligger bakom tillkomsten av detta företag. I spetsen för detsamma, liksom för våra övriga förströelser står nöjesordföranden vännen Kvint, vilken dock, i likhet med de flesta föregångsmän rönt föga tack för sin möda.

Men nu ska ingen tro att vi lever blott för nöjen. Å nej. Förutom handarbete, bedrives här numera en intensiv studieverksamhet såsom bokföring, föreningskunskap m. fl. nyttiga ämnen. Det är ju särskilt tack vare studiebidrag ur F. P. U:s (Fagereds Patienters Understödsförening) kassa som detta tagit god fart. Ävensom för att vi funnit en så skicklig och intresserad studieledare som teol. kand. Brolin. Med överseende och tolerans leder hans oss stackars bortkomna lekmän fram på kunskapens knaggliga och törnbeströdda stig.

På sistone i dessa dagar har vi också haft en frågesportstävling mellan sanatets båda avdelningar, övre och nedre alltså. I tävlingens början såg det mörkt ut för övre laget som endast

lyckades bärga tre poäng i första rondan, medan nedre laget tog in nio poäng. Men krigslyckan (om det nu är tillåtet att använda ett så krigiskt uttryck, om en så fredleg och ädel sport) vände sig snart. Slutet blev en lysande seger för övre laget med 19 poäng, mot tretton för nedre. Men därför ska inte övre avdelningen känna sig som "överklass". Vi ska inte förhäva oss. Nemesis vakar. Nedre avdelningen ruvar på hämnd. De ha redan utmanat till ny fäktning. Revanschen hägrar!

Så till sist en hjärtlig hälsning till alla förbundskamrater i Sveriges avlånga land. Måtte denna vår komma med nytt hopp och ny livsglädje åt oss alla.

A. N—n.

Glimtar från Vattholma sanatorium.

I vårt ärorika Uppland, inte långt ifrån Uppsala, ligger ett litet sanatorium, som visst ej förut stått omtalat i Status. Det är dock värt att nämnas, inte minst därför, att det lär vara vårt lands första länssanatorium och invigdes år 1906.

Låt oss göra ett besök på Vattholma en vacker sommardag! Vi sätta oss på Gävletåget på Uppsala station och om drygt en halv timma äro vi framme. Efter cirka tre kvarts timmas vandring ifrån järnvägsstationen, varvid vägen nästan hela tiden kantas av skog, skymta vi en rödmålad byggnad, som vid första anblicken ser ut som en stor, trevlig bondgård. Höres så hönsens kacklande eller grisarnas grymtande ifrån svinhuset, blir den lantliga idyllen fullständig.

På trappan står kanske syster Lydia, solig och blid, och välkomnar oss. Säkert kommer också Bonny, hela sanatoriets älskliga "vovve" springande och hälsar oss med livligt gläfsande och under ideliga viftningar på svansen.

Sanatoriet företer en något underlig byggnadsstil, på grund av, att det undan för undan tillbyggts. Gammelstugan, den äldsta delen byggdes först. Den har långt tillbaka tjänat som bostad för gruvarbetare, ty där sanatoriet ligger har förr funnits gruvor. Sedan tillbyggdes så småningom ligghall och matsal samt slutligen systugan. Salarna eller rummen ha lustiga benämningar, kanske beroende på, att de genom sitt inbördes läge på detta sätt äro lättare att i minnet placera än i nummerordning. I Gammelstugan ha vi till exempel "Duvbo", "Lyckebo" och "Tuppskullen" och i Nystugan ligga "Gästis", "Stormen", "Drängkammaren" med flera. Dagrummet är ljusst och luftigt. Mellan dörrarna till läkareexpeditionen och "Drängkammaren" har nyligen uppmurats en öppen spis, som i vinter säkerligen kommer att inbjuda till stämningfulla bras- och sagoaftnar. Det vilar något av gammaldags stämning och hemtrevnad inomhus, som mera påminner om ett vilohem än ett sjukhus. Patienterna äro väl också här i regel mera vitala, än dem man finner på de större sanatorierna.

Vattholma Sanatorium ligger inbäddat i härlig barrskog. Om somrarna kunna patienterna fritt ströva omkring där och plocka blommor och bär. På bergsknallen ovanför "Stupet" rodna smultronen, och linnéan lyser ren och skär på tuvorna. Går man i skymningen ut en sommarkväll kan man, om turen är god, träffa på älgar, som trivas gott i skogens rofyllda gömma. På vägen till Vargdensro, ett litet torp någon kilometer ifrån sanatoriet, står "Önsketallen". Där korsas fyra vägar, och enligt traditionen skall man med slutna ögon och utan att yttra ett ord gå tre varv runt tallen baklänges, medan man ivrigt önskar sig något. Sker detta till på köpet en torsdagskväll vid fullmåne, lär det vara gott hopp om, att ens önskan blir uppfylld.

Trakten är synnerligen rik på svamp. Någon gång i augusti eller september varje år brukar en liten svampexkursion igång-

sättas, ofta med doktorn i spetsen. Som ett trevligt avbrott brukar sedan (obs. före ransoneringens dagar) kaffe bjudas på den mjuka gräsmattan ovanför "Stupet".

Men ej heller på vintern behöver man ha trist. Tillgången på litteratur är ganska god. Äro patienterna tillräckligt livliga och företagsamma, kunna de anordna samkväm med allsång, frågetävlingar och lekafnär. Ävenså brukar sanatoriet emellanåt gästas av sångkör och musiksällskap till patienternas förströelse.

För oss, som för en längre tid blivit berövade hälsans dyrbara gåva, är Vattholma sanatorium en ljuvlig fristad undan världens oro och bekymmer. Där finna vi balsam för både kropp och själ, och därifrån hoppas vi sedan med stärkta krafter kunna återvända till våra hem och arbetsfält.

I. A.

Lötrapsodi

För några veckor sedan låg slätten omsorgsfullt dold under ett djupt snötäcke. Vit, vitt så långt ögat såg. Men solen steg högre och högre, och med hjälp av de första vårvindarna befriade sig träden från de tyngande snömassorna samtidigt som slätten började blänka som en nyspolad isbana. Dagsmejan hade börjat sitt verk. Efter någon tid låg söderslutningarna befriade och mitt på slätten ringlade en svart orm ömsom ovan snön och ömsom under. Den blev bredare och bredare, längre och längre och till slut uppfattade man inte alls det stora utfallsdiket som en ringlande orm. Sol och varma vindar hade gjort en del av slätten till en liten insjö, och vattnet stod högt över landsvägen.

Nu har vattnet sjunkit undan och åkrarna väntar på vårbruket. Tre kalkhögar ligger på gårdet, och bara tjälen gått ur jorden riktigt, börjas det. Ett par rutor höstsäd lyser saktigt gröna, och vi hoppas på lämplig väderlek för en god skörd.

Schack- och fiaspelen är nästan alldeles övergivna. Till soffor, stubbar och gärdsgårdar i söderslutningar ställes promenaderna. Bofink, lärka, stare och talgoxe håller vårkonsert hela dagarna. De första hästhovorna och blåsipporna har plockats och beundrats med ett: — Tänk, redan! Vi blir glada och vänliga, då solen skiner på oss och vaknar upp till nytt liv inför vårens stora under.

På hallarna dras sängarna så långt ut i solen som möjligt. Man vet inte riktigt hur man ska klä sig. De tjocka hallkapporna bli för varma och utan dem blir det för dragigt. Vårhumöret är i topp och de gamla vårsångerna blandas med de senaste schlagermelodierna. Vad gör det att blandningen är lite underlig. Det är ju vår!

Påskan firades av de kvarvarande på traditionellt sätt. Ett ägg pr person. Och det var nog mer än vad de flesta fick. Doktor Löwenhjelm och doktorinnan Löwenhjelm deltog i äggsexan. En gammal "farbror", som småningom avslöjades som

Läkerol

Den
gör
Er
gott!

teknolog Gunnar Löwenhjelm, förhöjde stämningen med några historier. Kvällen avslutades med samkväm i tredjes dagrum. Filmsåsongen lider mot sitt slut. Bland de senaste filmerna vi sett är "Spökreportern", "Som en tjuv om natten" "Karriär". Sommarsåsongen står för dörren, och då överflyttas intresset till krocket- och golfbanorna.

T.

Hässlebykrönika.

Det har en längre tid varit ganska tyst på Hässlebys våg-längd. Att vi nu sända ut ett telegram beror på att sedan våren och ljuset nu tycks ha kommit på allvar, också transmissions-möjligheterna ha ökats ganska avsevärt — därmed ingalunda sagt, att sign. förbisett den egentliga och avgörande orsaken till denna krönikas tillkomst: våren inspirerar, i någon mån krönikörer och dylika att fatta pennen och producera rader av ord, men framför allt, den inspirerar folk i övrigt till nya friska tag, allt efter lynne och läggning resulterande i skaldeverk, kabaréer och tidningsföretag. Här har alltså de sista veckorna utvecklats en förut oanad livlighet med nynnande regissörer, hemlighetsfulla redaktörer och långsöndagspromenerande flanörer. Vår radioaktivitet får ses ur den synpunkten.

Hässlebys stora dag är som bekant (?) första maj. Men vad vore 1:a maj utan Klöverbladet? Ja, det sågo vi förra året, då hela upplagan gick till vår namne med tillnamnet Villastad. I år borgar ekonomi- och administrationschefens namn för att bladet kommer med militär precision. Sedan redaktör utsetts, mobiliserades genom ett strängt dekret — "annars kommer Trollet och tar dig" — alla tillgängliga krafter. Om varandra svettades skaldar, lyriska och episka korsordsförfattare, vitsmakare, kåsörer och -söser, konstnärer, karikatyrister, essayister, poetissor, episka och lyriska, novellister, kopister, kverulanter, antagonister, rivaler, suffragetter, pekoralister och stilister. Resultatet har enligt vad som ryktats blivit etwas noch nie dagewesenes. Sedan sign. lyckats muta det stora stygga trollet i häxdansens mitt med en halv (½) sockerbit (bitarna äro dyrbara nu sedan de blivit ransonerade) lyckades vi få låna ett par smakbitar, som det officiellt förklarades, för reklamens skull. Vad sägs alltså om följande:

Det var en gång en liten gosse från Mariannelund, som en vinterdag promenerade med sin fader och därvid närmade sig Hässleby sanatorium. Gossen var nyfiken och sprang ända fram till hallarna, där patienterna låg väl insnörda i sina fällar. Fadern ropade: "Du får inte gå så nära!" Varpå gossen svarade: "Men pappa, dom är inte farliga, dom är ju bundna!"

En patient har av doktor T. på Hässleby fått ett intyg och frågar vad det kostar.

Dr T.: Jo, det blir tre kronor — nej visst, det var på heder och samvete, ja då blir det tre och femtio."

Allt går igen, sa Strindberg.

Evenemanget nummer två skall enligt en viss hednisk teologs intentioner kabarén Talgoxen bli. Det blir den nog också på ett eller annat sätt, om man får döma av de mystiska ljud, än av bullertyp, än lockande och förföriska, som då och då uttränga från C3. Tack vare vår i vanliga fall utmärkta och nu medelst en av radioteknikerna tillverkad trerörsförstärkare sensibiliserade hörsel ha vi lyckats uppsnappa, att någonting benämmt "Rödluvan, moderniserat sångspel i flera scener" skall utgöra den bärande konstruktionen. Bara nu inte vargen blir avslöjad i otid genom sina stora fötter, men det är kanske större risk att han orsakar förvirring genom att bli tagen för en elefant.

För övrigt tippa vi att Rödluvan vinner. Sällan såg man en envis smålandsflicka låta sig uppätas utan menliga följder för den djärve.

Detta om vad som ligger framom oss. Även i det förflutna har ju hänt en del, fast det inte är fullt så roligt att skriva om, eftersom det ju inte går att bolla med kända fakta hur som helst.

En av de mest uppskattade föreläsningarna svarade Pelle Holm för. Hans av sedvanlig obetalbar humor präglade föredrag om "Titlar och tilltalsord" rev ned massor av applåder, jag hoppas nu bara att damerna tog hans råd för resor ad notam: lägg kappsäckarna med adresslappen utåt, och alla herrar som vilja inleda ett samtal skola vara eder tacksamma.

Vår lokalfråga har ännu ej lösts, och vi har därför fått avnjuta, resp. äcklas åt bl. a. "Tänk om jag gifter mig . . ." i gammal känd ladumiljö i byn. Repertoaren har i övrigt inte varit alls så antik som man kunde vänta: Utrikeskorrespondenten, Den långa resan hem och Lady Hamilton. Den sista var ju med hänsyn till de pinobänkar som i Mariannelund kallas biograffätöljer en aning lång; att visa "Borta med vinden" vore rent hälsovådligt.

Påskan firades trots äggbristen under mycket angenäma former: ett (1) stycken ägg pr person utgjorde höjdpunkten i påskaftonens middag. Efteråt följde samkväm i dagrummen med besök av påskkäringar med — på grund av bränslebristen? — surrogatbetonade kvastar (eller hade de kanske blivit kul-sprutebeskjutna under färden från Blåkulla?) Nog av, de elaka och kvicka rimmen hade de kvar, det fick duon Gunnar—Astrid (vem är det?!) och triumviratet kring Gösta noggsamt veta. — Påskdagen tråddes ringdansen, men gossarna på C4 fick inte vara med: ett scharlakansfeberfall tvingade dem att hålla sig i splendid isolation hela påskan.

Studiearbetet har under den gångna vintern bedrivits intensivare än någonsin. Cirklar i bokföring, räkning, engelsk konversation och räknestickans användning ha varit anordnade och pågå delvis ännu, och dessutom läsa många enskilt pr korrespondens. För att uppmuntra till studier har H. P. U. in-rättat en studiefond, ur vilken bidrag lämnas till behövande. Sign. noterar med tillfredsställelse denna institutions tillkomst, som på sin tid då projektet första gången framlades för H. P. U:s dåvarande ledning avfärdades med ett: "Här skall vi vila och inte läsa"! Att vår nuvarande ordförande däremot är höggradigt positiv, ja, hyperpositiv tvivlar ingen på.

För att få ett trevligare slut har jag sparat Olle Nygrens sedvanliga sejour och sedvanliga succé till sist. Han kom alltså med sitt vanliga goda humör och sin likaledes vanliga reper-toar, och en ny hässlebygeneration plus en del veteraner lät sig villigt erövrar. Och därmed torde vara visat att våren är här. Med hjärtlig hälsning

Hft.

P. S. Forna hässlebyiter, glöm alltså inte att utlösa de post-förskott med Klöverbladet, som endera dagen anlända! Sedan kan Ni med lugnt samvete satsa resten av kovan i Försvars-lånet!

Etter Annat

Om redigering

En dam ringer till oss och meddelar att hon i fortsättningen inte önskar få Status sig tillsänd. Prenumerant vill hon fortfarande vara men hon vill att tidningen skall

sändas till någon lungsjuk, som enligt damens förmenande har större nöje av den. "Det står för mycket om sjukdom och om de lungsjukas problem i tidningen", säger damen.

En annan läsare av Status, en ur de lungsjukas led, skriver till oss och anmärker på att tidskriften enligt hans mening i vissa nummer har för mycket novellmaterial och för litet av sociala artiklar. "Tidningen bör inte bli ett novellmagasin."

Båda dessa synpunkter, damens i telefonen och Status-läsarens i brevet, äro beaktansvärda. Vi förstå att många av de goda människor, som stödjä vår tidning och därigenom vår sak genom att prenu-

merera på Status tycker att de få för mycket "lungtuberkulos" till livs och man förstår också att det finns lungsjuka i landet, vilka anse att deras problem inte nog kan diskuteras. Man måste därför söka sig till en gyllene medelväg, vilket inte alltid är så lätt, särskilt då det aktuella artikelmaterial hopar sig och stjäls utrymme från "novellavdelningen".

Man kan ju förstås öka sidantalet

men detta kostar pengar, och man begär ju också att en tidning skall bära sig ekonomiskt. Vad Status beträffar skall den emellertid inte bara "bära sig" utan därtill finansiera ett stort riksförbunds verksamhet.

Tänk på den saken, goda kritiker!

Ett nytt sätt

att redigera en tidning har nyligen lancerats av en aftontidning i Stockholm. Den har upplåtit en hel sida åt allmänheten, där man alltså fritt får frossa i in-

sändare om swingpjattar, beredskapstjänst och obefintliga ägg. På denna sida skall även film recenseras av allmänheten, kanske också böcker, konst och teater! Vilka perspektiv öppna sig inte här, vilka möjligheter att reformera tidningspressen! Man förstår bara inte att man inte förr kunnat komma på denna goda idé. Var och en, som haft den minsta praktik inom svensk tidningspress har ju fått lära sig att det är läsekretsen och inte journalisten som vet hur en tidning skall redigeras.

I ny utstyrsel

vad omslaget beträffar utkommer detta nummer av Status. Arrangemanget får t. v. betraktas som provisoriskt; skulle det visa sig att det inte uppskattas, återgå vi till det gamla beprövade omslaget. Vad säger läsekretsen?

Och nästa månad kommer vi med ett förnämligt midsommarnummer med mycken och värdefull läsning. Trots de stora kostnader vi nedlagt på detta kommer det att kosta endast en krona.

Yvan.

God "KILOMETER-EKONOMI"
är årets paroll vid cykelköp!

HERMES
går längre än de flesta

AB NYMANS VERKSTÄDER, UPPSALA
Hermes Europeiskt tillverkat och ledande velocipedfabrik

HALMIA
PUMPAR

Hållbaraste
Kökpump

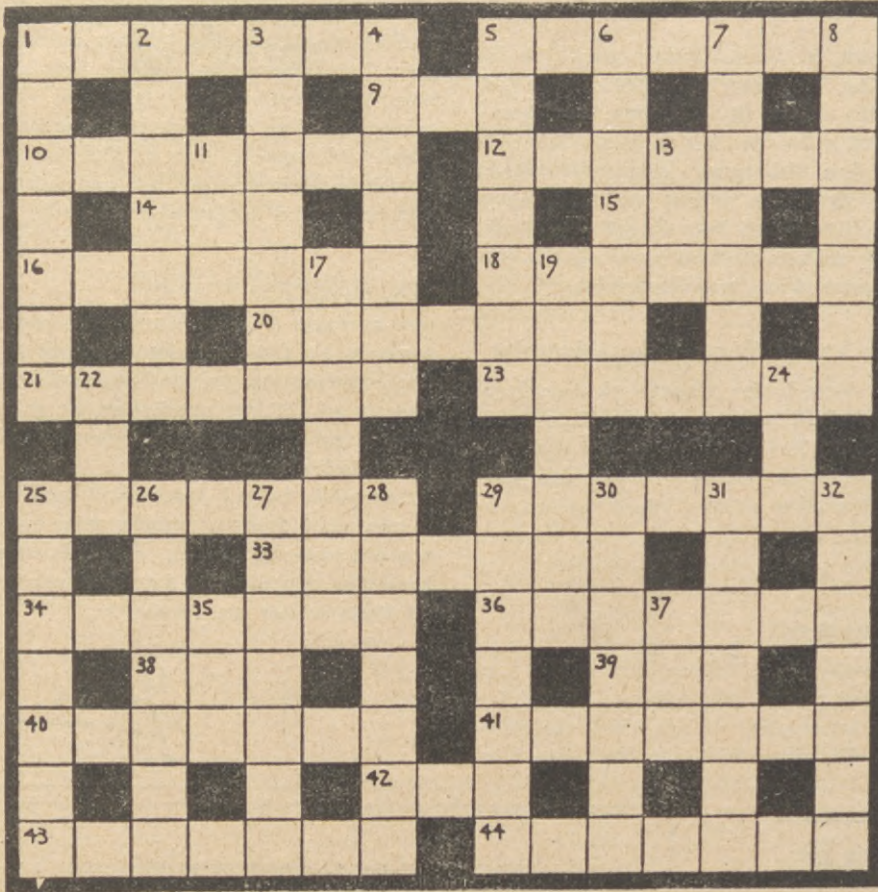
Lätt
gång

Varje pump garanteras
Tillverkare:

HALMSTADS JÄRNVARU AKTIEBOLAG

Avd. Aug. Hansens Gjuteri
HALMSTAD STOCKHOLM

KORSORD NR 5

VÅGRÄTA ORD:

1. Det ryktades i morse . . . (7)
5. Har gått över till andra sidan. (7).
9. Svensk buske, engelskt försök. (3)
10. Virvlar fram med förödande verkan. (7)
12. Maten i den frommes mun. (7)
14. Ger ren föda. (3)
15. Fisk som man säger fy på. (3)
16. Konstnärlig barnslighet. (7)
18. Andre man på plan. (7)
20. Som berg. (7)
21. Floras bidrag till vår vitaminförsörjning. (7)
23. Apati vid bordet i stället för apit. (7)
25. Var tar hissen till femte våningen. (7)
29. Profetiskt uttalande. (7)
33. Bör man visa far och mor. (7)
34. Endast möjlig om man har något i tanken. (7)
36. Där orangerna blommar. (7)
38. Nordan och växer i södern. (3)
39. Är ni väl om motboken? (3)
40. I Robin Hoods prästbetyg. (7)
41. Det får man göra vid gallring. (7)
42. Gott virke. (3)
43. Den moderna motsvarigheten till forna tiders "stekarehus". (7)
44. Byter pund mot svenska kronor. (7)

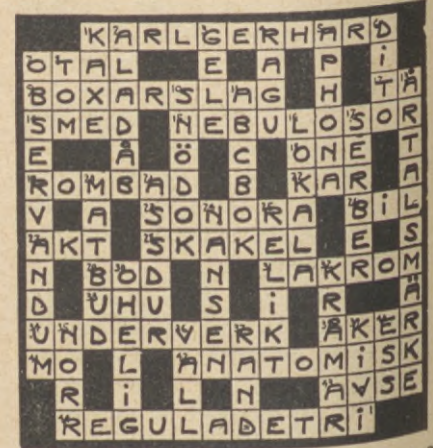
LODRÄTA ORD:

1. Det Evas vassa spjut som anno dazumal stack ut. (7)
2. En som inte är som andra. (7)
3. Bakslag. (7)
4. Gör det väl på Nordsjön då och då. (7)
5. Vad menas med "förflyttningsflytning"? (7)
6. Har kostat 7:—, kostar nu 5:95. (7)
7. På friarsträt. (7)
8. Snudda vid. (7)
11. Sådana höra hjulen till. (3)
13. Beskyldes engelske informationsministern för att vara. (3)
17. En samling bumlingar. (7)
19. Ogenerat lån av litteratör. (7)
22. En av nazismens koryféer. (3)
24. Har herr Wigforss gjort vår kaffetår och nubbe. (3)
25. Från balkongen. (7)
26. En förskansning av trä, som skulle fått herr Todt att le. (7)
27. Det spännande i pojkböckerna. (7)
28. Norsk stad och känner sig norsk man styrkt av (7)
29. En krumelur. (7)
30. Lika odödlig som skatan. (7)
31. Vad pressen förmår göra. (7)
32. Gigolon är en lejd. (7)
35. Leva miljoner av. (3)
37. Hinder för inkomst. (3)

Lösningar

till korsord 5 skall vara oss tillhanda senast den 20 juni. Insändaren av den först öppnade rätta lösningen belönas som vanligt med en femma. Lösning i julinumret. Skriv "korsord nr 5" på kuvertet!

LÖSNING TILL KORSORD NR 3.

Pristagare blev Olof Granstrand, avd. 3, Eksjö Sanatorium.

■ Japan föregångsland för tbc-vaccinering. Ett vaccin av samma typ som BCG användes i stor skala i Japan. Detta, som efter dess framställares initialer kallas AO-vaccinet, utgöres av en försvagad tuberkelbacillstam, som isolerats från tuberkulos på människa. Ytterligare några andra försvagade tuberkelbacillstammar ha använts vid vaccinationsförsök. Helt nyligen har man i England isolerat en tuberkelbacillstam från sorkar. Denna stam har vid djurförsök visat lövande egenskaper som vaccin. Den möjligheten finns alltså att ett vaccin av samma typ som BCG men ändå effektivare en dag skall kunna framställas.

Ett olämpligt uttryck.

Fru Petterkvist kom hem med en päls. Hennes känsliga dotter, som är en stor djurvän, suckade och sade:

— Tänk, vad det stackars kräket har fått lida, bara för att mamma skulle få en päls.

— Jag förbjuder dej att tala i sådana ordalag om din far, svarade modern i skarp ton.

GÄVLE

Praktiska Byggnadsaktiebolaget
Hamntorget 1 GÄVLE Telefon 29 68
Utför allt inom branschen.
Införda offert.

ALLA

bil-o. motorreparationer
SÖDERLUND & LINDSTRÖM
GÄVLE Tel. 73 25, växel.

KALMAR

D:r Thure Nilsson

Slottsvägen 5. — Tel. 31 85.

LUNGSJUKDOMAR**BIL**

-OLJOR
-TOPPAR
-BÄRGNINGAR
-GARAGERINGAR
-DÄCK och SLANGAR
-REPARATIONER
-BENSINSTATION.

A.-B. SIFVERT & FORNANDER
S. Vägen 30, Kalmar. Tel.: 7, 2 15, 15 15

KARLSKOGA

**E. BJELKES
SNICKERIFABRIK** —
KARLSKOGA

Levererar allt vad Ni behöver till Edert
nybygge. Telefon 303 16

R. KRANTZ BILVERKSTAD
Hantverkaregatan Telefon 304 43

REKOMMENDERAS
Volvo Service. Reservdelar i lager.

FIRMA RÖRINSTALLATÖR

G. H. ONELL. Rekommenderas
Telefon 314 13 Box 3626

Värme och sanitära installationer

MÖBELKOMPANIET

Andersson & Svensson
KARLSKOGA Telefon 312 92

MÖBLER förnämliga stilarter, såväl hela
möblemang som för komplettering. Gör
ett besök, vi lämna de bästa råd o. villkor

JOHN SUNDSTRÖMS**ELEKTRISKA INSTALLATIONSBYRÅ**

Verkstaden: Bregårdsg. 46, Telefon 312 42
Bost.: Karlberg, Tel. 308 42. Karlskoga

Utför elektriska anläggningar för ljus,
kraft, värme & signalering samt repara-
tioner av alla slag.

Fotograf Paulus Andersson
Atelier och Fotomagasin
KARLSKOGA

KARLSKOGA

KÖP OCH FÖRSÖK
Konditori Kronans
dagligen färska varor.
Tel. 317 45 SKRANTA.

Bäckmans Bilverkstad**REKOMMENDERAS**

Telefon 282 95

Karlskoga**Mek. Verkstad**

H. PERSSON. Tel. Verkst. 305 25

Järnkonstruktioner

Balkongräck - Trappräck.

Elektrisk svetsning Införda offert.

EDER FOTOGRAF**MÖRK**

Bregårdsgatan 32 Telefon/ 317 99

LINKÖPING**BETALD ANNONSPLATS****MALMÖ**

BRUNNSBORNINGAR
utföras av A. Persson, Malmö, Tel. 119 60
Fridhem, Postadress Hindby

MORA

SVESSES ADVOKATBYRÅ
MORA

Juridiska uppdrag av alla slag.
Tel. 455 och 488

Innehavare Advokat A. AULIN

DALARINGEN

i kontrollerat silver.

H. STALBERGS**UR-, OPTIK- och GULDSEMEDSAFFÄR.****ÄR BILEN SÖNDER?**

vänd Eder till

A.-B. Mora Bilreparationer

Telefoner 343, 542

HELMERS KONDITORI
(H. CLAESON).

KYRKOGATAN, MORA. — TEL. 11.
Serverar och försäljer förstklassiga varor
i förstklassiga lokaler. Alla slags konfek-
tyrer av egen tillverkning.

— Terrasservering —

MORA**INTAG EDER KOPP KAFFE**

i —

RÖDA STUGAN
MORA**FIRMA SKOGS INSTRUMENT**

Tel. 408. AND MATTSON J:r Tel. 408
Med guldmedaljer belönade tillverkningar
Tillväxtborrar samt alla slags skogs-
verktyg, pressverktyg samt mek. arbe-
ten! Slipning av pappersknivar, kött-
kvarnsknivar m. m.

Gå till

MORA KAFFESTUGA,om Ni tycker om gott kaffe
med dopp!**BERKERTZ FOTO**

— MORA —

Fotomagasin och Ateljé
Allt fotografiskt
Seriefoto 20—48 bilder
Tel. 561.

J. ABERGS SLAKTERI A.-B.

garanterar

FRISKA, GODA MATVAROR
VARJE DAG

Högsta kvalitet på kött och korv.

P. AXELSONS

Handelsträdgård
MORA 363

REKOMMENDERAS**BEUS & MATTSON A.-B.**

Skogsredskap, - Tillväxtborrar.
MORA - Tel. 32.

BETALD ANNONSPLATS!**NYBRO**

**Madesjö och Örsjö
kommuners sparbank**

Öppen alla helgfria dagar kl. 10—1

TANDLÄKARE**TORA TORÉE**

Järnh. O. Nyvalls hus, Långg. 16, Nybro.
Mottagning kl. 11—12 och (utom lördag-
gar) kl. 6—7. Telefon 183.

NYKÖPING**Sörmländska****Lantmännens Centralförening**

Huvudkontor: NYKÖPING

Avdelningskontor i Eskilstuna, Flen,
Gnesta, Katrineholm, Strängnäs
och Södertälje

Mjöl, Spannmål, Torvströ, Fodermedel,
Kalk m. m.

<p align="center">ORSA</p>	<p align="center">SUNDSVALL</p>	<p align="center">VÄSTERÅS</p>
<p>TRYCKSAKER för industri, affärer och reklam förmånligast genom BECKMANS TRYCKERI ORSA. - Tel. 247.</p>	<p>Nyman & Jonsson — Sundsvall Trycksaker, Kontorsmaterial, Kortsystem REKOMMENDERAS Tel. 11 82 Tel. 11 82.</p>	<p>BORÅS LAGERBOD Tel. 327 49 Stora gatan 7 Tel. 327 49 Specialité: Strumpor - Trika - Arbetskläder</p>
<p align="center">SKÖVDE</p>	<p>THALÉNS HERREKIPERING HERREKIPERING GOSSKONFEKTION Nybrogatan 3. Tel. 48 01, 42 90 (Vid Busscentralen)</p>	<p>Ramar — Speglar — Glas m. m. EKSTRÖMS GLASMASTERI Stora gatan 19 Västerås Tel. 2 77 Innehavare: OLOF VICTOR</p>
<p>KVALITÉETS BRÖD är brödet från K. W. Bergkvists Bageri Telefon 136 - Kyrkogatan 20 - SKÖVDE.</p>	<p>MANUFAKTUR A.-B. KONRAD ANDERSSON Storgatan 6-8 - Sundsvall Telefon 22 87 - 32 88 - 53 87</p>	<p align="center">VÄXJÖ</p> <p>Kronobergs Läns HEMSLÖJDS - MAGASIN Tel. 26 96 VÄXJÖ Tel. 26 96 TRÅSLÖJD - VÄVNADER - SMIDE Filial LJUNGBY, Telefon 116.</p>
<p align="center">SOLLERÖN</p>	<p>Oskar Bäckström MÅLERI och BILLACKERING Fabriksgat. 14. Tel. 17 66, 15 33</p>	<p>Allt, som tillhör den moderna damfrisyrén utföres i E. HECKTORS DAMFRISERING Kungsgatan 4 - VÄXJÖ - Telefon 15 17 Stilfull klippning. Olika slag av Champonering. Permanentondulering. Elegant och hållbar Tångondulering. Mise en plis och annan vattenondulering. Hår- och ögonbrynsfärgning. Ansiktsbehandling. Brudklädsel. Manicure m. m.</p>
<p>BETALD ANNONSPLATS!</p>	<p align="center">UMEA</p>	<p align="center">AKTIEBOLAGET Hjalmar Petri VÄXJÖ</p>
<p align="center">STIGTOMTA</p>	<p>HENRIK HARJU — UMEA Rikst. 4 22 och 4 23. Lokal: Kungsg. 63 Färg-, Kemikalie- & Tapetaffär. Avdeln. för fotografiska artiklar. Rekommenderar sin sortering av: Färger, Fernissor, Oljor, Falu Rödfärg, Tapeter, Kameror, stor sortering, Förbands- och Sjukvårdsartiklar m. m. Order till landsorten expedieras omgående.</p>	<p>GARN, VÄVNADER och LINNEVAROR</p>
<p>F:na FRITZ KONFEKTIONS A.-B. REKOMMENDERAS STIGTOMTA - NYKÖPING.</p>	<p align="center">UPSALA</p>	<p>SUND och EKONOMISK VARUFÖRMEDLING har konsumenterna genom sina egna butiker</p>
<p align="center">SUNDSVALL</p>	<p>NILS LARNES SPECERIAFFÄR VALSÄTRA — UPSALA Tel. 42 48. REKOMMENDERAS</p>	<p>Konsumtionsföreningen VÄXJÖ</p>
<p>Syrgas, Dissousgas och Lustgas Apparater för svetsning, skärning o. lödning. - Reservdelslager till de flesta i marknaden förekommande svetsningsapparater. - Reparationer av brännare o. reduceringsventiler. SUNDSVALLS SYRGASFABRIK. Sundsvall - Telefon 40 05</p>	<p>CHR. RABÉNS EFTF. (A. WIDMAN) Kungsängsgat. 7 - UPSALA - Tel. 379 Affären etabl. 1849. Största sortering av Sjukvårds- och Optiska artiklar. Slipningar och reparationer utföres.</p>	<p>Växjöortens Kooperativa Charkuteriförening u.p.a. REKOMMENDERAS Bloms Fotografiateljé Storgatan 5 VÄXJÖ Telefon 23 54 PORTRÄTT — FÖRSTORINGAR AMATÖRARBETEN</p>
<p>FÖR FESTER OCH BASARER är förnämsta inköpskällan Föreningscentralen — Sundsvall STORGATAN 7 Tel. 14 67. Växel. Tel. 14 67. Växel. Begär katalog, erhålles gratis och franco.</p>	<p>BETALD ANNONSPLATS!</p>	<p align="center">ÖREBRO</p>
<p>LILLA BAGERIET Centralgatan 17. — Telefon 33 94. Specialité: KAFFEBRÖD - SMÅBRÖD WIENERBRÖD - BAKELSER.</p>	<p>NYLUND & SON PIANOFABRIK Tel. 39 19 Vretgränd 22 Tel. 39 19 Pianon - Flyglar - Kammarpianon</p>	<p align="center">ÖREBRO Kol- & Koksaktiebolag REKOMMENDERAS!</p>
<p>WICKMANS DAMSKRÄDDERI Parkgatan 10. — Telefon 21 82. REKOMMENDERAS Förstklassigt utförande Elegant stil.</p>	<p>ALLT I MUSIK OCH RADIO Sieverth — Vaksalagatan 15 —</p>	
<p>BERGHEMS KONDITORI Vid Esplanaden, intill Röda Kvarn VÄLKÄNT SOM ETT AV SUNDSVALLS ÄLDSTA — Telefon 36 26 —</p>		